

-HERBERK-

útulná poezie

NO 4

OBSAH

EDITORIAL HERBERKU NO 4	3
FOTOGRAFICKÝ DOPROVOD HERBERKU NO 4	4
František Horka KTERÝ BŮH JEST PRAVÝ BŮH?	5
Heinrich Heine	6
Pavel Martinec KEROUACOVA HAIKU: O NUTNOSTI REVIZE PŘEKLADŮ PETRA MIKEŠE	12
Milan Libiger	17
Kateřina Bolechová	20
Milan Hrabal LUŽICKOSRBSKÝ BLOK	23
Beno Budar	23
Kateřina Benešová	31
Antonín Mikšík	33
Petr Pustoryj	47
Jaroslav Kovanda	51
Milena Fucimanová	57
Tomáš Lotocki BÁSNÍCI PETROVA TÍCHA	62
Luboš Vlach	63
Tomáš Lotocki	69
Matouš Hořínek.	77
Petr Odehnal	81
František Horka ČAS VLÁDNE ŽITÍ MÉMU	82
Marie von Ebner-Eschenbachová	82

HERBERK PODZIMNÍ, VŮNĚMI PROSYCENÝ

Vítězslav Nezval se kdysi na sjezdu československých spisovatelů pohoršoval nad verši Otokara Březiny, řka, že: „Poesie, ve které neobstojí slovo ‚česnek‘, je trochu odlehlá člověku.“ Za příklad básníka stejně výlučného, který však na rozdíl od Březiny neulpěl ve vizionářské strnulosti, pak dával Stéphana Mallarmého: Zlou povinnost jít na návštěvu / Česnečka aspoň oddálí. / Pláč vetře se i do úsměvu, / Když rozloupneme cibuli. Takto Nezval přebásnil jedno Mallarmého čtyřverší, jímž, tak se aspoň domníval, emancipoval francouzský symbolista česnek ve vysoké poezii.

My v Herberku, prosyceném teď s podzimem zvláště výraznými a zemitými vůněmi, však víme, že už o dobré půlstoletí dříve Heinrich Heine, tento enfant terrible německé literatury, původem Žid a protestantský konvertita, servíruje své ostré, nábožensky polemické verše: s česnekovou omáčkou, / kterou uvařil sám satan. Ve svém čase skandální Heineho poezie byla častokrát uvržena v klatbu soudobé cenzury. V Herberku však dýchá svobodně, neb horká česnečka chutná všem vandrovníkům bez ohledu na konfesi a spor nocležníků o levou či pravou onuci nevyústí v krvavý svár dvou politických idejí. A tak zde můžeme v poklidu nasávat další syté vůně, například rybiny při výlovu rybníka v povídce Jaroslava Kovandy či tabáku v „sonetu pro vonnou cigaretu“ u nás téměř zapomenuté komtesy Marie von Ebner-Eschenbachové, rozené Marie Dubské.

Herberk však byl od nepaměti odpočívadlem pro ty, kterým se nerozlučnou životní družkou stala vandrovní knížka. A tak naši noclehárnu provoní i koření cestovatelské exotiky. S Antonínem Mikšíkem se v autentickém deníkovém záznamu vydáme na Blízký východ neboli země kanaánské, kde si lidé už od dob Jozuových (ale jistě i před ním) lámou kosti a brodí po kolena v krvi jako v té ostré máčce česnekové, již vařil sám belzebub. Jsme proto rádi, že tentokrát náš zvláštní damažský zpravodaj nepřináší zprávy o nových padlých v syrské občanské válce a na jeho fotografiích, jež ilustrují toto číslo Herberku, nenajdeme tváře zkřivené sarinem.

A dále už jen letem básnickým i prozatérským světem: s Milenou Fucimanovou navštívíme mimo jiné starověkou Tróju, snad neslavnější psavec „na cestě“ Jack Kerouac se nám představí jako jeden z tvůrců anglosaského haiku, s Beno Budarem se vydáme proti proudu času do jedné z nejhlubších kloak novodobých evropských (a světových) dějin, jíž vládla „hořká vůně mandlí“, a to v portrétech lužickosrbských mužů nucených bojovat za války ve wehrmachtu. Kateřina Benešová mává z olomoucké Ponorky, její jmenovkyně Kateřina Bolechová z non-stopu v ulici Karla IV. a kousek opodál spřádá Matouš Hořínek uprostřed Noci své „malé příběhy“.

A zatím Luboš Vlach trpělivě přibíjí paličky česneku na vrata naší noclehárny, aby ji uchránil před zlou mocí vampýrů a vlkodlaků, kterých je i v dnešním světě pořád dost. A sedm stálých redaktorů-nocležníků jej se zájmem pozoruje a těší se, že zbyde pár stroužků na polévku. Tak se zastavte a přijďte ochutnat.

TOMÁŠ LOTOCKI

FOTOGRAFICKÝ DOPROVOD HERBERKU NO 4

ANTONÍN MIKŠÍK (* 1960)

Mládí a dalších téměř třicet let prožil uprostřed typického panelákového molochu v moravském městě Uničově. V letech 1987–1994 se podílel na organizování neoficiálních výstav amatérských výtvarníků v uničovském parku. Byl členem VSUV+H (Volné sdružení uničovských výtvarníků + hosté). Koncem

roku 1988 se přestěhoval do obce Paseka, ležící v podhůří Jeseníků – zde s rodinou žije a průběžně tvoří dodnes. Od r. 1992 se zúčastňuje aktivit volného sdružení výtvarníků Octopus v Rýmařově. Věnuje se především fotografii, nárazově také grafice, tvorbě filmů a psaní povídek. V r. 1998 absolvoval Institut tvůrčí fotografie na Slezské univerzitě v Opavě (diplomová práce na téma Česká surrealistická fotografie 80. a 90. let). Doposud se zúčastnil asi 90 výstav a výtvarných akcí v Česku, ale i v Polsku, Německu a Španělsku.

„... autor si pro svůj soubor vybral název On The Road, titul proslulého románu beatníka Jacka Kerouaca, z jediného důvodu – vše, co vypráví svými fotografiemi, je též svědectvím o dlouhé cestě. (...) A tajemství jeho snímků? Spočívá v hlubokém porozumění obecně pojímanému člověčenství, zachycení lidské společnosti a její činnosti bez ohledu na původ či temperament aktérů, kulturní odlišnosti či změtení jazyků jak při stavbě věže Babylonské...”

(MGR. JIŘÍ KAREL, TEXT K VÝSTAVĚ, 2010)

www.antoninmiksik.com

František Horka | KTERÝ BŮH JEST PRAVÝ BŮH?

Listoval jsem si v létě v knihkupectví v knize Nachmanidovy polemiky (nakladatelství Academia, 2013, autoři Moše ben Nachman, Milan Žonca) a asi ve stejné době si pročítal Jarda Kovanda časopis Světozor (1872, ročník VI., číslo 20. a 21.). Když jsem pak jednou v podvečer seděl u Jardy na jeho halenkovické zahradě, dal mi do ruky několikakilogramové závaží Světozoru a řekl mi, ať si přečtu zajímavou báseň Jindřicha Heineho. Začtl jsem se a začalo se mi spojovat, že provokatér, údajně jeden z nejvíce cenzurovaných básníků Heine využil svých znalostí k útoku na obě náboženství, kterým se (možná) odcizil. Na judaismus i křesťanství. Děj disputace zasadil do doby panování krále Pedra I. Krutého (el Cruel) v Toledu, polemiku vede františkán José a rabbi Juda. Celá diskuze se však v podání Heineho stává hlavně vodopádem vzájemných urážek, „pro Boha a pro vyznání, vřeštění i nadávání“, a nemá vítěze, neboť královna vynáší rozsudek:

„Kdo jest v pravdě nevím, ale
zdá se, že ti bitci hrdí,
jak ten rabbi tak i mnich,
oba dva že – notně smrdí.“

NACHMANIDES, RAMBAN, RABBI MOŠE BEN NACHMAN (1194–1270), byl významný učenec, komentátor Tóry, talmudista, kabalista, filozof, básník a lékař. Zúčastnil se tzv. barcelonské disputace, která trvala čtyři dny, jako obhájce veškerého Židovstva proti dominikánskému mnichu, pokřtěnému Židu Pablu Christianimu, jenž je představitelem katolické církve, snažící se těmito disputacemi přimět Židy ke křtu. Debata nebyla nikdy oficiálně ukončena, král ji pouze přerušil, daroval Rambanovi 300 zlatých na jeho ješivu a navštívil o šabatu synagogu, což byla v té době šokující událost.

CHRISTIAN JOHANN HEINRICH HEINE (1797–1856). Německý, nebo židovský básník? Ateista, křesťan, nebo víry židovské? Rouhač? Erotoman? Každopádně velký provokatér!

Možná že každý milý, dobrosrdečný a láskyplný věřící (čemukoliv) by s čistým srdcem a svědomím dodal – náš milý hodný pánbůh toho prasáka náležitě potrestal. Ochrnul, oslepl, posledních osm roků života strávil v bolestech na lůžku. (Syfilis byla tehdy sviňa.)

Pokud tedy máte náladu na jednu velmi ostrou (proti)náboženskou polemiku s kulinářskou vložkou, pak vám ji s „bílou máčkou česnekovou“ předkládám ke konzumaci.

DISPUTACE

V Toledě, tam v síni auly
slyšet trub i kotlů řavy,
ku církevní turnaji
kvapí pestré lidu davy.

Aj, to není světské klání,
aniž zbraň tu od ocele,
oštěpem jest slovo jen
scholasticky zaostřelé.

Nebijí se dvornostové,
galantní snad paladini,
bojovníci v seči té jsou
rabíni a kapucíni.

Kapuce a šabesovky,
arbekanfes, škapulíře
bojovníkům těmto slouží
za přilby a za krunýře.

Který Bůh jest pravý Bůh?
Jest jím židův velký, tvrdý
samoboh, jež hájiti má
rabbi Juda, muž ten hrdý?

Aneb jest to trojjediný
lásky Bůh, ctěn od křesťanů,
jež tu hájí frater Jose,
kvardián od františkánů?

Mocí pádných důvodů
po řečnicku sestavených,
nezvratnými citáty
slavných mužů propletených

hodlá každý svého soka
přímo ad absurdum hnáti,
a mu božství pravého
o svém Bohu důkaz dáti.

Uzavřeno mezi nimi,
že kdo podlehne v tom boji,
v soupeřovu víru změnit
povinnen jest víru svoji,

že se žid dá svatým křtem
za křesťana posvětit;
naopak že křesťan se
obřízkám chce podrobiti.

Každý z nich má jedenáct
společníků v průvod daných,
osud jeho v plesu, žalu
sdílet, věrně odhodlaných.

Pevni u víře jsou mniši,
kvardiána společníci,
z bedny s vodou svěcenou
upravují křtitelnici;

kaditelnou máchají,
až se žhavé uhlí trouší,
jejich odpůrcové zatím
obřezací nože brousí.

Obě čety pohotově
před šraňky již v sále stojí,
lid pak s netrpělivostí
čeká na znamení k boji.

V prostřed dvora pod nebesy,
na nichž stkví se samé zlato,
sedí král a královna;
děcku podobá se tato.

Tupý nosík francouzský,
v tváři samé laškování;
kouzlem jsou však rubínová
ústa v sladkém usmívání.

Krásné vrtkavé to kvítko
věčně budiž oželeno –
od břehu Sekvany jaré
ubožátko přesazeno

v škrobenou zem bylo půdu
v grandezzy hispanské síni;
dříve sloula Blanch' de Bourbon,
donna Blanka sluje nyní.

Pedro nazývá se král
ještě s přímím Ukrutného,
avšak dnes, pln jemné mysli,
lepším jesti jména svého.

V dobrém rozmaru hovoří
s dvorní šlechtou, baví hosti,
ba i k židům, mouřenínům
mluví mnohé zdvořilosti.

Král si totiž zamiloval
velmi tyto obřezance,
oni velí vojskům jeho
a dohlíží na finance.

Avšak tu již víří bubny,
a trub hlahol připomíná,
že již obou velikánů
disputace započíná.

Kvardián od františkánů
vyřítí se v zbožném vzteku,
brzy kňučí, brzy skuhrá,
brzy řve zas v divém jeku.

Jménem otce, syna ducha,
divůplné trojjednosti
počne z žida kleté símě
vymetati s pobožností.

Neboť v sporech takových se
v židu kryjí diblíkové,
ti jej vtípem opatřují,
důvody mu šeptají nové.

Tu pak když jsou vymeteni
dábli mocným exorcismem,
započne mnich dogmatikou
a pak dále katechismem.

Vypravuje, že se v božstvu
osoby tři zahrnují,
které, hodí-li se tak,
v jedinou se proměňují –

tajemství to, které jen
zcela může pochopiti,
kdo dovedl z tuhých pout
rozumu se vyvětiti, –

vypravuje: v Betlemě
jak jest Boha porodila
panna, která panenství
nikdy byla neztratila,

kterak světa vládce mocný
v jeslích mile odpočíval,
a naň s volem o závod
nábožně se osel díval.

Vypravoval, kterak Pán
do Egypta prchnout musil
před Herodem, a jak na to
hořká smrti muka zkusil

za Poncia Piláta,
jež jsou židovští ti kati,
farisei, přinutili,
ortel smrti podepsati.

Vypravoval, kterak Pán,
když byl třetího dne z hrobu
povstal, přímo do nebe
odletěl tu samou dobu;

kterak ale, až ten čas
přijde, zas se na zem vrátí,
v Jozafatu živých, mrtvých
v přísný soud svůj bude bráti.

„Třeste se,“ tak volá mnich,
„před tím Bohem, jež jste bili,
jež jste trním mučili,
jež jste krutě usmrtili.

Vrahové jste, Kristův život
pronárod Váš mstivý shasil;
vždy vraždíte smířitele,
přichází-li, by Vás spasil.

Židé, vy jste shnilé mrchy,
v nichž příšery děsné sídlí,
vaše těla kasárny jsou,
v kterých pluky ďáblů bydlí.

Tomáš z Akvina tak praví,
pravoslavných pro své cnosti
miláček, jež nazývají
velkým volem učenosti.

Židé, vy jste hyeny,
vlci jste i šakalové,
kteří ryjí hroby, aby
ssáli z mrtvol síly nové.

Židé, židé, vy jste svině,
paviánští netvorové,
nosorožci, krokodíli,
krvechtiví úpírové.

Vy jste krkavci a sovy,
kalousové, dudci, výři,
basiliškové a sejci,
noční dravci, netopýři.

Slepejší jste, chřestýši,
ropuchy a pružné zmije,
prašivcové – Kristus Ježíš
potře Vaše kleté šíje.

Či snad chcete zatracenci
spasit ubohé své duše, –
tu nechť z nepravosti stánu
každý k zbožným místům kluše,

tam ku chrámu lásky věčné,
tam kde spásy pramen hrčí
v požehnané míse křestní, –
tam ať hříšnou hlavu strčí.

Vyperte tam staré hříchy,
vyperte i nepravosti,
plesnivinu zastaralou
smejte s duše v důvěrnosti.

Slyšíte své nové jméno?
Volá hlas to Spasitele;
vydrbejte sobě hříchu
havěť v lůně smířitele.

Bůh náš, ten jest láska pouhá,
a jak beránek jest tichý,
na kříži svůj život skončil,
aby smazal naše hříchy.

Bůh náš ten jest láska pouhá,
Kristus Ježíš jmenuje se,
jeho skromnost, snášelivost
následovat snažíme se.

Proto také jsme tak jemni,
lidumili beze sporu,
tiši jak ten smírce věčný,
rovni beránčímu vzoru.

V nebi budem jedenkrát
dlít co zbožní andílkové,
procházeti se tam blaze,
v rukou proutky liliové.

Místo hrubých kuten budem
nosit oděv nejskvostnější,
zlaté střapce, drahé látky,
k tomu stužky nejpestřejší.

Žádnou pleš víc! vrkoče
kolem hlav tam libě vlají,
krásné panny nám tam vlasy
v pěkné copy zaplétají.

Poháry tam na víno
mnohem větší obsah jeví,
než jsou tady dole sklenky,
v nichž se pění štáva révy.

Naopak zas úzcí mnohem,
než jsou tady ústa ženy,
budou dívčí hubičky
v nebi pro nás připraveny.

V pití, líbání a smíchu
věčnost mile chcem užívat,
v nadšení pak „Hallelujah“,
„Kyrie elejson“ zpívat.“

Takto skončil křesťan. Mniši
myslí, že již spása tluče
na židovské srdce, protože
křestní zboží snáší ruče.

Židé však se vody štítí,
ošklíbají se jak v křeči.
Na to počne rabbi Juda
odpovídat touto řečí:

„Abys pro své símě zmrvil
lad i úhor ducha mého,
pocákal's mne hnojním kalem
potupného slova svého.

Tak jde každý tou methodou,
jakou osvojil jest sobě,
a než bych tě proto haněl,
smířen vzdávám díky tobě –

Pro židy se nehodí
učení o trojjednosti,
nebot v regula de tri
cvičení jsou od mladosti.

Že jest ve tvém Bohu tré,
tré jen osob obsaženo,
skromné dost, šest tisíc bohů
bylo v dávném věku ctěno.

Neznám jest mi Bůh, ježž Kristem
líbí se vám jmenovati,
také nemám potěšení,
jeho pannu matku znáti.

Líto mi, že jedenkrát, –
dvanáct set let tomu asi –
zažil v Jeruzalémě
trochu nepříjemné časy.

Zdaž jej židé usmrtili,
dokázati t e d' by nešlo,
ježto corpus delicti
třetího dne v ztrátu vešlo.

Že by příbuzen byl s Bohem
naším, není bez námitek
věta tato; pokudž víme,
neměl Bůh náš žádných dětí.

Bůh náš nikdy neumřel
jako útlý beránek
za lid, neníť sladouninký
filantrop a blouzniveček.

Bůh náš láska není, on
vrkot sladký nezná žádný,
neboť on jest pomsty Bůh,
věčný Bůh to hromovládny.

Kdo byl hřešil, toho jistě
stihnou blesky hněvu jeho,
pozdní potomkové často
trpí za hřích děda svého.

Náš Bůh, ten jest živý Bůh,
v nebeské pak nesmírnosti
existuje dál a dále
od věčnosti do věčnosti.

Bůh náš, ten jest také zdravým
Bohem, žádným pouhým mythem,
jak oplátek tenkým, bledým,
aneb stínem nad Cocythem.

Bůh náš silen, v rukou svých
slunce, měsíc, hvězdy nese,
pokyne-li, trůn se boří,
národ hyne, svět se třese.

On jest také velký Bůh.
David píše: Kdož pak mohou
pojmout velikost tu, země
jest jen trnož jeho nohou.

Bůh náš hudbu miluje,
slavnostní zpěv milý je mu,
avšak jako rochet selat
zvuky zvonů hnusí se mu.

Levjathan je ryba, která
na dně mořském život tráví,
s ní se celou hodinu
každodenně Bůh náš baví –

vyjma devátého Abu,
kterého dne lid náš želí
chrámu svého spálení;
v ten den bývá promrzelý.

Levjathana počítají,
na sto mil, že má své délky
ploutve jak král Ok z Baranu,
ocas jako cedr velký.

Maso má však delikátní,
želva nemá takového,
a Pán pozve o vzkříšení
vyvolené lidu svého,

mudrce a spravedlivé
ku tabuli vystrojené,
by požili z ryby jídlo
Bohem samým upravené

s bílou máčkou česnekovou
neb na hnědo zapražené,
s kořením a rozinkami
v dobrém vínu uvařené.

V bílé máčce plovou kousky
řetkve, nakrájené čistě, –
takto upravená, bratře,
zachutná ti rybka jistě.

I ta hnědá jest tak chutná,
totiž ona rozinková,
ta nebeské pomlsnutí
pro tvé bříško v sobě chová.

Co Bůh vařil, dobře vařil!
pročež mnichu, říci dej si,
obřezat nech starou kožku,
a na rybě pochutnej si.“ –

Lákavě tak rabbi mluví,
s úsměvem a vybízivě,
průvodci pak zdvihají
nožičky své ruče, živě,

aby jako vítězové
propadlé již kůžky sňali,
o kteréž co spolia
opima jsou nejvíce dbali.

Avšak mniši na své víře
i na kožce stojí pevně,
obého se zbavit nechť
tomu odporují zjevně.

Po židu zas mluví znova
katolický řečník rázný,
opět spílá, každé slovo
nočník jesti, a ne prázný.

Na to odpovídá rabbi
zdržovanou horlivostí,
ač mu srdce překypuje,
tají vztek svůj přece dosti.

Na Mišnu se odvolává,
na výklady, na traktáty,
také z Tausvesjontofu
pádné přináší citáty.

Ale jakou potupu
slyšet musí od soupeře.
Praví tento: „Tausvesjontof
ať se ke všem čertům béře!“ –

„Tož jest po všem, o můj Bože!“
vyděšen tu rabbi vřeští,
trpělivost jest ta tam,
pojednou mu hlava třeští.

„Neplatí-li Tausvesjontof,
což má platit? Věčná muka!
Pomsti Pane, hnusný skutek,
ztrestej zlosyna Tvá ruka.

Neboť Ty's ten Tausvesjontof!
Tak ať zlosyn mrzký zkusí,
že Tvé uražené jméno
v něm se krutě pomstit musí.

Uvrhni jej do propasti,
sešli naň tu samou psotu,
jak jsi trestal pro vzpouru
zrádce Kory bídnu rotu.

Zahřmi nejlepším svým hromem,
zkárej tuto hnusnost ještě,
vždyť's měl přece na Sodomu
i Gomoru sirné deště.

Stihni, Pane, kapucíny,
jak's učinil Faraonu,
když nás i náš náklad těžký
stíhal v nekonečném honu.

Rytířů sto tisíc táhlo
za tím králem z Izraima,
pohled na jich strašnou zbroj
každé srdce hrůzou jímá.

Tu jsi, Pane, mocnou rukou
krále i voj jeho chopil,
a jak kotat bídne plémě
v červeném je moři ztopil.

Ztrestej, Pane, kapucíny,
dokaž padouchům těm smělým,
že neshasly blesky hněvu,
a že vládneš hromem celým.

Tvého vítězství pak slávu
věčně zpívat chci a hlásat,
a jak Mirjam za víření
kotlů budu tančit, jásat.“ –

Zuřivě tu v slova jeho
skáče mnich a zlostně křičí:
„Raděj tebe proklatého
Hospodin ať zkazí, zničí.

Vzdorovat chci ďáblům tvým,
tvému Bohu muchožeru,
Belialu, Astarotu,
Belzebubu, Luciferu.

Vzdorovat znám strašákům tvým,
blbosti tvé směšné, temné,
neb jsem požil svaté tělo,
Kristus Ježíš vešel ve mne.

Kristus tělesný můj pokrm,
chutná líp než Leviathan
s česnekovou omáčkou,
kterou uvařil sám satan.

Ach, než bych se ještě hádal
a jen slova dále řekl,
raději bych na hranici
tebe a tvé druhy pekl.“ –

A tak trvá dále turnaj
pro Boha a pro vyznání,
marné jest však obou soků
vřeštění i nadávání.

Dvanáct hodin trvá souboj,
jenž se nezdá konce míti
paničky se potí silně,
obecenstvo mdlobu cítí.

Také dvůr jest netrpěliv,
mnohá panská zívne sobě;
spanilé své manželky
táže král se v této době:

„Rcete úsudek mi svůj,
kdo má vítězem zde slouti,
chcete se snad pro rabbina
neb pro mnicha rozhodnouti?“

Donna Blanka hledí naň,
a pak jako v přemýšlení
čelo rukou kryjíc, praví
za několik okamžení:

„Kdo jest v pravdě nevím, ale
zdá se, že ti bitci hrdí,
jak ten rabbi tak i mnich,
oba dva že – notně smrdí.“

Od Jindřicha Heine. Přeložil Al. Gallat. (Světobor, 1872)

PAVEL MARTINEC | KEROUACOVA HAIKU: O NUTNOSTI REVIZE PŘEKLADŮ PETRA MIKEŠE

Spisovatel Jack Kerouac je v USA i jinde po světě známý nejen svými prozaickými texty, ale také blues a jazzem ovlivněnými básněmi. Kromě toho je ale rovněž jedním ze stěžejních autorů angloamerického haiku. Kniha The Haiku Handbook uvádí Kerouaca jako jednoho ze zásadních inspirátorů v oblasti formy haiku a jmenovitě připomíná vliv jeho knihy Dharmoví tuláci, kde jedna z postav programově píše haiku (postava nese biografické rysy Kerouacova přítele Garyho Snydera), a která značně rozšířila obecné povědomí o formě haiku v anglicky mluvících zemích. V první knize věnované haiku se Kerouac opírá o japonské vzory jako Bašó, Busson a Issa, i z jeho definice haiku vyplývá inspirace japonskou tradicí, a to i přesto, že rezignuje na go-šiči-go, tedy 5-7-5 slabik v jednotlivých verších. Podle něj má být haiku lehké, používat prostou slovní zásobu, a v důsledku toho být „free of all poetic trickery“. A skutečně: jeho texty publikované v roce 1956 pod názvem Book of Haikus (odsud americká tradice slovo haiku skloňovat, přestože jinde ve světě se jedná o slovo nesklonné) jsou lehké, svižné, jazykově prosté a často též humorné. Přibližují se tak v mnoha případech spíše japonskému senryu, ale sám autor kategorie haiku a senryu neodlišuje. Teprve v pozdějších sbírkách věnovaných formě haiku se Kerouacův pohled na původně japonskou formu mění a definuje ji jako „krátké básně na tři řádky“, které autorsky pojmenovává Pop.

V roce 1995 vydalo nakladatelství Votobia bilingvní knihu Kerouacových básní Rozprášené básně / Scattered Poems, kterou edičně uspořádala Ann Chartersová a do češtiny přeložil Petr Mikeš. Nutno přiznat, že mnohé Kerouacovy texty jsou velmi těžko přeložitelné do jakéhokoliv jiného jazyka, a překladatel tak byl mnohdy postaven do nelehké situace, kdy po konstatování nemožnosti adekvátního překladu textu musel zvolit jednu z významových rovin básně. Přesto se Mikešovy překlady jeví jako nedbalé, ušité rychlou jehlou, s nedostatkem invence a evidentními chybami. Nedbalost nejvíce vystupuje na povrch právě v oddílu věnovaném Kerouacovým básním haiku, které jsou vybrány z výše jmenované knihy Book of Haikus. Většina chyb má pravděpodobně základ v neznalosti formy, což je z části omluvitelné tím, že na přelomu let 1994/1995 nebylo haiku v českém prostoru zdaleka dostatečně definováno. Každopádně ale Mikešovy překlady volají po revizi, která se jeví jako nutná.

Svá tvrzení hodlám doložit na konkrétních případech původních a přeložených textů a v závěru pak poskytnout čtenáři nástin interpretace a alternativní překlad.

Nedbalost a ukvapenost je znatelná například na překladu textu:

Evening coming –
office girl
unloosing her scarf

Mikešův překlad zní:

Přichází večer –
děvče v úřadě
si rozvazuje šátek

Zmíněný překlad se jeví jako nedostatečný v několika ohledech:

1. Přestože v prvním verši zůstává i v češtině zachována sémantická dvojznačnost, druhý verš svou syntakticko-lexikální výstavbou omezuje předchozí verš na význam jediný (interpretace slovesa „přichází“ ve smyslu „nastává“ a v přímém vztahu ke slovu večer; nelze již tedy sloveso „přichází“ interpretovat jako podmět v základní skladební dvojici: dívka – přichází; anglický originál však podobnou interpretaci umožňuje).

2. Překlad anglického sousloví „office girl“ jako „děvče v úřadě“ není dostačující. Původní výraz totiž ukazuje na zaměstnankyni úřadu, zatímco Mikešův překlad evokuje v první řadě prostor, nikoliv funkci. Vším je vinna nevhodně zvolená lokální předložka „v“. Pro zdůraznění funkce by bylo více než vhodné vyměnit prepozici „v“ za „z“.

3. Nedostatečný je také překlad slovesa „unloose“ jako „rozvazovat si“. „Unloose“ se totiž nejvíce podobá českému výrazu „uvolnit“. Navíc z původního textu jasně vyplývá, že stěžejním bodem interpretace má být uvolnění, které mladá úřednice s příchodem z práce (ev. s příchodem večera) ztvárňuje uvolněním šátek.

Vhodnější překlad anglického originálu by tedy zněl:

Přichází večer –
dívka z úřadu
si uvolňuje šátek

Dalším exemplárním příkladem je text, který je do češtiny nesnadno přeložitelný, protože v něm zřejmě nikdy nemůže být dosaženo stejného efektu jako v originální básni. Bez ohledu na to se ale i zde překladatel jeví jako nedostatečně obeznámený s formou haiku a v důsledku toho přeloží text diametrálně odlišně.

Nodding against
the wall, the flowers
Sneeze

Překlad P. Mikeše zní:

Květiny se
kývají u stěny
a mohutně kýchají

V tomto případě je překlad zcela nepříjemný a prohřešil se snad proti všem koncepcím původního textu. Přestože Kerouac v úvodu své knihy *Book of Haikus* programově hlásá: „Jen žádné básnické triky,“ přeloží Mikeš text bez okolků jako personifikaci. Zvolí tak jednu z možných interpretací – a nutno dodat, že tu málo pravděpodobnou. Neznalost formální struktury angloamerického haiku zde sehrála výraznou roli. Pro haiku psané v angličtině je totiž velmi typické používání pologramatických a polosyntaktických konstrukcí, eliminace zájmen, vytváření elips. Narušují se tak prvky koheze a koherence a je zpravidla umožněno různé čtení téhož textu. Z původního textu má tak vyplynout dvojí nejasnost:

1. Kdo (se) kýve – sloveso *nod* se v angličtině používá jednak pro kývání a jednak pro přikývnutí. Spojení „*nodding against*“ tak lze přeložit dvojím způsobem, jednak jako „kývat se proti (čemu),“ jednak jako „nesouhlasit (nepřítakat)“. V původním textu jsou zachovány oba významy, a navíc není zcela zřejmé, zda význam „kývat se proti“ se vztahuje ke květinám, nebo ke zdi, resp. zda se nevztahuje k obojímu zároveň. Kerouac se tak snaží (a velmi zdařile) navodit efekt „prolínání“, často využívaný v japonských textech.

2. Komu patří „*sneeze*“ a co „*sneeze*“ vlastně znamená. Pro angličtinu je typické, že stejné slovo lze přeložit jako hned několik slovních druhů zároveň, u slova „*sneeze*“ se nabízí překlad jako sloveso, případně citoslovce. Hned několik důvodů mě přitom vede k tomu, přeložit „*sneeze*“ jako interjekci. Předně víme, že Kerouac navazuje na japonskou tradici a pro tu je velmi typické používání citoslovcí, a dále: slovo „*sneeze*“ je dostatečně vyděleno z předchozího textu (tvoří samostatný verš) a ke všemu začíná velkým písmenem, což mě vede k předpokladu, že se jedná o samostatnou „výpověď“. Z hlediska přiřazení interjekce „*sneeze*“ se nabízí dvě možnosti interpretace. Jednak je to možnost, že kýchnutí se vztahuje ke květinám, a označuje tak prostřednictvím antropomorfizace jejich

bezprostřední „činnost“. Druhou (pravděpodobnější) možností výkladu je, že kýchnutí patří třetímu subjektu (tedy ani zdi ani květinám). Mohlo by se jednat o subjekt „pozorovatele“, který do prvních dvou veršů zdánlivě nezasahuje, ale jehož očima vstupní obrazy vnímáme. Projeví se pak aktivně až v poslední verši.

Alternativní překlad Kerouacova textu tedy zní:

Kývají se proti
zdi, květiny
Kých!

Závěrem: Z výše zmíněných výhrad, nástinů interpretací a alternativních překladů měla vyplynout ne toliko pouze kritika překladových textů Petra Mikeše, ale především nutnost znalosti základních specifik formy haiku, bez níž, jak se ukázalo, texty J. Kerouaca překládat nelze.

V poslední části článku uvádím několik dalších příkladů autorských překladů Kerouacových haiku vybraných z knihy Book of Haikus.

Ptáci zpívají
a je tma –
Deštivý úsvit

Birds singing
in the dark
– Rainy dawn

Noha minula
a dveře ledničky
se stejně zavřely

Missing a kick
at the icebox door
It closed anyway

Nízký žlutý
měsíc nad lampou
ozářeným domem

The low yellow
moon above the
Quiet moonlit house

V mé skřínce na léky
moucha přes zimu
zemřela stářím

In my medicine cabinet
the winter fly
has died of old age

Podzimní den. Chladný, slunečný
Posekám trávu
naposledy

Cool sunny autumn day,
I'll mow the lawn
One last time

Slunečný den – ptačí cestičky
& kocouří stopy
Ve sněhu¹

Sunny day – bird tracks
& cat tracks
In the snow

¹ Anglické slovo „cat“ překládám jako „kocour“ z několika důvodů, především však kvůli tomu, že Kerouac kočku zmiňuje ještě v několika dalších textech a vždy ji označuje zástupným osobním zájmenem „he“ (on).

Jordánsko, 2010

Jordánsko, 2010

NAROZENINY V DOMOVĚ DŮCHODCŮ LUKOV

Už jen dotek – jeho obsah?
když slova osaháváme každý *po svojem*
a pohled máš zkomolený zeleným zákalem
ostříhali ti chloupky na bradě
– Močím – silněji mi sevřeš dlaň
jako bys v šeru zahlédla
neopálená prsa studu
třebaže invalidní vozík
v koutě je složený
jako kufr po dovolené
– Lukáš s Vilémem jsou u moře tví pravníci – srkám slzy
– Právníci – zase usínáš

VLAKEM DO ÚSTÍ

Hulákání protéká vagónem
prsatá žena v šátku
vešla do kupé
– Cigáni jsou strašní –
pozdraví – Nacpalo se jich
za mnou snad deset
nabízeli voňavky i hračky
tlačili se na mě
pořád jsem marně odmítala
hrůza hrůza –
hledíme si do očí
tichem je žena
ještě více vyděšená

RADY

– Smrt tě nevymaže
je to jenom návyk těla –
ujišťuje Svámí Ráma
jako by řezníkovi servíroval
vegetariána

KARLOSOVI

Karel Pekař
trempík Karlos z Bojkovic
kudrnatý brunet usměvavý syn
dobré kamarádky maminky
vymýšlel na potlachu nesmyslné hry
třeba kdo za odpoledne sežene víc vajíček
květnová neděle nebe vymetené
celou hru jsme prokouřili na louce
netušili jsme že 23. prosince
mladý šerif osady
ve starém fordu na náledí chytne smyk
a Karlos bude konečně patřit stromům

BOHDAN

Bony co s námi obrázel bigbítý
z mašiny v Barumu
nestačil vytáhnout ruku
za manželkou se synkem
jsme pak chodili
opilí před anebo potom
a Pavla se jenom usmívala
jako by čekala
kdo z nás dvou ji osloví

byli jsme šťastní byli jsme srabi
a ona se hrůzou smála
na pohovce s malým

PÁTEK

– Sázej to na ranvej –
naviguje stůl štamgastů
a starý Karel plní náprstky
slivovicí v čase i v prostoru
– Do dna –
sedám si do kouta
Dušan už vyhlíží manželku v mobilu
– Musím jít v šest koupeme malou –
odloupne se a mě by zajímalo
která Pátková se mnou ztroskotá
v Admiral baru

KLID NENÍ HŘIB – NEHLEDEJ HO

I.

Místo ženské
v posteli knížky
sousedka rytmicky
kotlety
v neděli sotva nasolené
citáty bezzubé
zvláště ten o *kosmickém dramatu*
k vychutnání

Čeho se chytnout? Pohlaví?
Snad poplavím se chvíli
když přečtu si sms od Gábiny?

II.

– Jenom žena je pravdivá –
ale nechci prak na vybíjení oken
ani pěnu těsnící

u Dřevnice chci
cítit nízký vítr
a naslouchat hudbě sfér
tichu nad městem
když naše nervy jsou
jak struny
za kobylkou

• • •

Venkov a pot
co vyhrne rukávy
kukuřice ne po hlavu
jen k ramenům
zrzavé copy
a kouř
co chytne pod krkem
a zatne nehty do kůže
mých předků
srostlých se zemí
A já
jsem už jen pes
na prodlužovacím vodítku

• • •

Měl rád ty neděle
zákusky vyhřezlé
ze staré lednice
– Víš já ztrácím rozum –
říkal
odbarvený samotou
tichého čekání

DÁVNO

V bezhlavé starostnosti
omylem
rohlík namísto másla
Herou namazán
– Pij mléko a teple se oblíkej –
skluzavka dětství
v tuku na pečení

VE DNECH POEZIE

Rozbalil nás non-stop
ocucával
do prvního ranního vlaku
v ulici Karla IV.
/Bývala tu známá tančírna
dav visel na mříži
žadonil o vstup
to je dávno pryč
ani stín kostry nezbyl/
Je kousek před čtvrtou
dívám se na postavy
spacáky v rukou
směr Lannova třída
nádraží
Opakuji si jejich jména

STĚNA

Až tady nebudu
aspoň ti zbyde stěna
Až tady nebudeš
aspoň mi zbyde stěna
Až tady nebudu
zbyde
odvezou ji do sběrného dvora
nebo vyletí komínem
a přijdou noví lidé
očichají zdi
ruce namočí do barev
stejně tak
jinak

• • •

a budeme mlčet spolu
proti sobě
unikat brčkem
není více starých žen
co sušily rybí duše

NACH BRÜNN

V předsíni
dětské punčocháče
pata otočená do prstů
za ruku hračky
Utéct tak
ale kam posunout dětství
mé periferní fantazie
První zvíře
které jsem pochovala
kousek od vlečky
Oslí uši učebnice němčiny
Was möchtest du?
Ich möchte nach Brunn
Hotel a Keplerovy zákony
to planety po elipse
Přijata
Konečně Brno
nad propáleným ubrusem
předčasné návraty
uskočit tramvaji
nádraží
labyrint světa
za vlakem katedrála
a křídla
to Ikaros smál se
smál se mi
Dnes
projít tak pěší zónou
někam dál za ubrus
kde oslí ucho
mé dávno zapomenuté němčiny
Ich möchte nach Brunn
noch ein mal
Bitte

KATEŘINA BOLECHOVÁ – narozena 1966 v Českých Budějovicích. V roce 2007 jí vyšla sbírka poezie Rozsvícenou baterkou do pusy v edici *Stůl* jako neprodejná příloha časopisu *Psí víno*, v roce 2009 sbírka *Antilopa* v moři k majáku daleko má v téže edici a v roce 2013 sbírka *Pohřebiště pecek* v nakladatelství Petr Štengl. Některé z jejích textů byly přeloženy do italštiny, slovinštiny, polštiny a maďarštiny. Zabývá se také tvorbou koláží.

*I v tomto čísle Herberku pokračujeme v představování současné lužickosrbské literatury. Básník a prozaik **BENO BUDAR** (*1946) je synem Lužické Srbky a důstojníka Rudé armády. Svého otce objevil až po šedesáti letech, v roce 2006, v moskevských vojenských archívech. Knižně vydal čtyři sbírky básní – z nich nejvýznamnější je Naš kusk zemje (Náš kousek země, 1994) – několik prozaických knih pro dospělé, mj. W susodstwje makrelow (V sousedství makrel, 1979), i mládež, např. Cowboy Tom abo Dyrdomdej ze zaka (Cowboy Tom aneb Dobrodružství z kapsy, 1995). Je zastoupen v mnoha antologiích. Mimořádný úspěch měla jeho kniha Tež ja mějach zbožo (Také já měl štěstí, 2005 a 2006), zahrnující vzpomínky čtyř desítek Lužických Srbů, kteří museli v řadách wehrmachtu bojovat na různých frontách 2. světové války. Překládá z ruštiny a němčiny. Na zahradě svého domku postavil stodolu, v níž buduje památník lužickosrbské literatury.*

... Budar postupně navštívil více než stovku ještě žijících Lužických Srbů, kteří museli za Hitlera narukovat do wehrmachtu a bojovat za Říši. Proti své vůli, bez možnosti se takové povinnosti vyhnout. Všem položil tři otázky: Jak jste unikli smrti a přežili válku? Jak, pokud vůbec, vám mateřská řeč ulehčila tento těžký čas? Jak jste se po skončení války vrátili domů? Odpovědi shrnul do knihy Také já měl štěstí, která v Lužici vyšla už potřetí.

Beno Budar

TAKÉ JÁ MĚL ŠTĚSTÍ

Pawoł Šoŭta (1910–1999):

Já jsem hodně nábožensky založený. Celou válkou mě provázela čísi ruka a já jsem se od ní nechal vést. Začalo to už v devětatřicátém. Už šest neděl před začátkem války jsem musel na vojenský výcvik.

Ale rok předtím mě málem zavřeli. Byla u nás totiž domovní prohlídka. Měl jsem v papírové krabici schované vtipy. Snad se do ní nebudou dívat, říkal jsem si. Všechno prohledali, jeden z nich se podíval do krabice a zase ji zavřel. Druhý se do ní chtěl podívat taky a ten první řekl, že už nemusí, on že se tam už díval. Byl jsem mu za to vděčný. V krabici byl i takový kuplet, měl asi tato slova:

*Seru na vlast, povídám,
když v ní rozum nevládne,
ať se třeba propadne.
Nad rajchem se táhnou mraky,
na Hitlera seru taky.*

Po prohlídce jsem krabici hned spálil v kamnech. Nebezpečné to bylo, nebezpečné! Mohli totiž přijít zase.

1. listopadu 1939 jsem se chtěl osamostatnit, udělat se pro sebe a zařídit si pekařskou živnost. Už bylo všechno nachystáno. Ale 1. září začala válka. (...) Měli jsme v Bretani jednoho rotmistra, který věděl, že jsem Lužický Srb. Jednou naše jednotka pěkně oslavovala. Každý dostal calvados a alžírské červené víno. Oslava jednotky – to se nepilo, to se chlastalo! A najednou náš rotmistr řekl: „Kapitáne, máme tu jednoho muže, ten dovede říct něco, čemu nebudeme rozumět, umí cizí jazyk.“ Kapitán se na mě obrátil: „No, tak přednes malou řeč ve svém mateřském jazyce!“ Hned jsem spustil lužickosrbsky: „Nadžijomnje budžeja woni tu wójnu dobyć, Stalino, Molotowo, čehńće jenož zady Urala, jeli chceće šće sej žiwjenje wobchowac!“ Někdo řekl: „Ničemu jsem nerozuměl, jenom Stalin a Molotov, tomu jsem ro-

zuměl.“ Byl tam jeden Čech, byli jsme často spolu a říkali si, že není možné, abychom tuhle válku vyhráli my. A když jsem byl se svou lužickosrbskou řečí hotov, ten Čech mi řekl: „Pawle, ty kurvo, tys říkal úplně něco jiného, než co si myslíš.“

... No ano, a potom v Cherbourg, tam byla ta invaze. Já zůstal sedět v jednom sklepě. Ostatní čtyři pekaři šli ven. Čekal jsem čtyři hodiny. Já se snad odsud nedostanu, říkal jsem si. Nahoře všude samé trosky. Trochu jsem se tehdy bál, ale čekal jsem, dokud nebudou kolem chodit gumové podrážky. Američani měli totiž gumové podrážky, zatímco my jsme měli na botách železné cvoky. A když tam chodili Amíci, šel jsem pomalu ven, úplně klidně. Stáli tam před jednou garáží, bylo jich pět nebo šest. A jeden z nich mi řekl: „Come on, boy!“

Od zajatců jsme věděli, že je mezi americkými vojáky taky spousta Poláků. Stál jsem tam a řekl: „Je tu pan, ktorý rozumí polski?“ A opravdu přišel jeden Polák a chtěl vědět, jestli jsem Polák. Řekl jsem: „Polák nejsem, ale Slovan, trochu rozumím polsky.“ Řekl ostatním, kdo jsem. Potom mi polsky řekl, co bude dál, že mi vezmou opasek a jestli bych mu ho rovnou nedal. Proč ne, já na to. A moji mapu, nůž a krabičku na máslo, to chtěl hned taky. Vedlo mě pět nebo šest vojáků, musel jsem za nimi. Šli jsme po úzké cestičce, stál na ní jeden tank za druhým. Najednou z tanku seskočil jeden černocho a vytrhl mi hodinky, které jsem dostal k biřmování v roce 1922. V tom okamžiku se americký Polák otočil, přišel ke mně a chtěl vědět, co udělal. Řekl jsem: „Sebral mi hodinky.“ Tak dal povel k zastavení, chvíli s tím černochem o něčem mluvil a on seskočil a ty hodinky mi vrátil. Polák mi poradil, abych nechal řetízek viset a hodinky dal do bot! To jsem udělal a hodinky jsem donesl až domů.

Jako zajatci jsme chvíli zůstali v Normandii. Tam jsme jednou ve dvou vyhrabali za jeden den 27 mrtvol, které ležely jenom 70 centimetrů hluboko v písku. (...)

... Jeli jsme potom do Skotska, kde jsme zůstali čtvrt roku, od června až do října. V říjnu jsme se potom nalodili na velkou loď Queen Elizabeth, šest tisíc zajatců a k tomu celá posádka, mimo jiné sedm pekařů. Do New Yorku nám to trvalo čtyři dny. Tam jsme museli do karantény. Odvšivili nás, dostali jsme jiné oblečení a osprchovali se. Potom jsme jeli vlakem dalších 36 hodin na jih – Kentucky, Tennessee, Indiana. Tam jsem zůstal skoro dva roky, většinou v kuchyni a jako pekař.

(...)

Byl jsem dlouho ministrantem, samozřejmě už doma, a i potom, když byly ve válce polní mše, a v Americe taky. To už mi bylo dvaatřicet. Bylo to v Kentucky, zrovna jsme přišli do tábora. Bydleli jsme tam v baráku z vlnitého plechu, tři sta lidí i s kuchyní. Mše byla venku na dvoře. Měl jsem vybalit farářův kufr. Všiml jsem si při tom, že tam není víno. Řekl jsem mu to. „To přece není možné. Vy hloupý osle.“ A zase se na mě podíval a řekl: „Co jsem teď řekl? Já hloupý osel.“ Zaměnil ty a já. O týden později měl už všechno s sebou. „Já dnes neříkat, vy hloupý osel,“ smál se na mě. (...)

... Z Anglie jsem se dostal do Holandska a na dva týdny do Münsterlageru. Tam byla karanténa. A na konec do Lipska, kde byla zase karanténa. V Lipsku jsem půl dne otevíral bránu a za dvě hodiny jsem dostal jeden den k dobru. A potom jsem ještě štípal dříví. Za to jsem mohl jet domů o pár dnů dřív. To bylo 17. listopadu 1947. Z Kamence jsem potom jel autobusem až do Klóštra.

Ale Glawš z Róžantu přišel domů už o dva dny dříve a stihl všechny zalarmovat. Doma vyprávěli, že mám jenom jednu nohu a jedno oko. Čekali, až přijdu.

Od 1. prosince 1947 jsem zase doma pekařil. Jak jsem řekl, vedla mě stále nějaká neviditelná ruka, ale kdo to byl, to nevím.

Jan Kmječ (1910–2003):

Každý den jsme byli blízko smrti. Byl jsem v 6. Paulusově armádě u Stalingradu. Každou noc přilétaly stovky Junkersů 52 s jídlem. Jen v noci, ve dne by je sestřelili. Letěly moc pomalu. Cestou nazpátek braly nemocné a raněné. Tak jsem se v polovině prosince 1943 dostal ze Stalingradu i já. Měl jsem takzvanou volyňskou zimnici.

Byl jsem řidičem u divizního štábu. Někdy jsem vozil také Schörnera, právě toho, který potom na konci války řádl u nás doma v Lužici. Ten se ničeho nebál. Byl to úplný dábel. (...) Jednou, když jsme utíkali z Ruska, ukradli mi auto němečtí vojáci. Naše hlídka nedávala pozor. Byl jsem za to odsouzen na

pět dní do trestného komanda. Byl tam jistý kapitán Broniewski, na toho nikdy nezapomenu. Ten nás každý den posílal mezi obě fronty. Kanóny, které v tom prostoru zůstaly ležet, jsme museli tahat vleže na bříše na provazech. Byl tam s námi také jeden poručík, samozřejmě degradovaný. Řekl jsem mu, že jsem někdy vozil Schörnera. Na to mi řekl: „To je pěkný sviňák!“ A pak mi vyprávěl, za co se sem dostal on. Při ústupu byl odpovědný za dvacet nákladních aut s municí a jídlem. Jednou kolonu na chvíli nechal zastavit, aby se přesvědčil, že je všechno v pořádku. A právě v té chvíli jel kolem Schörner. Vždycky zvlášť vyžadoval, aby všechny kolony zastavovaly úplně vpravo. Schörner okamžitě zastavil a na toho poručíka vyjel, jak to, že si dovolil takhle stát uprostřed cesty. Vyžádal si jeho vojenskou knížku a napařil mu pět dní u trestní divize. Nato poručík Schörnerovi řekl: „Jestli smím pana generálplukovníka upozornit, on sám také nezajel úplně doprava.“ Zastavil totiž uprostřed cesty. Schörner mu odpověděl: „Pro tentokrát máte pravdu, ale já nemám čas. Vezmete těch mých pět dní za mne, takže to máte celkem deset.“ Takový byl Schörner.

Lužická srbština mi velice pomohla. Ruští civilisté mi nevěřili, že jsem Němec. Ty jsi Ukrajinec, říkali mi. To jejich cyrilské písmo jsem se naučil číst, už když jsme byli s armádou v Jugoslávii. Tam bylo na všech krámech dvojí písmo – latinka a vedle cyrilice. Dovedl jsem přečíst každý ukazatel cesty a taky noviny. A to bylo jediné díky tomu, že jsem uměl lužickosrbsky. Byl jsem všude u těch ruských lidí a starých babiček jako doma.

Když jsem k nim přišel, první bylo vždycky: Kakvasnazývájut? Pokaždé jsem řekl „Jan Jakubovič“. Jan, syn Jakubův. A už byl člověk jako doma. Někdy jsme také jezdili do vesnic, zabili prase a společně jedli. Všechno to byli dobří lidé, křesťansky založení. Jeden starý člověk byl důstojníkem v první světové válce a ten se mě pokaždé ptal: „Řekněte mi, prosím vás, Jane Jakuboviči, my Rusové nechceme válku a vy Němci taky ne. Tak proč je?“ To nemohl pochopit.

A v té rodině měli také čtrnáctiletou dceru, ze školy vychovanou úplně stalinisticky. A ta se chtěla naučit německy. Každý večer za mnou chodila a ptala se, jak se to nebo ono řekne německy. Řekl jsem jí to a ona si všechno zapsala. Na tom není nic špatného, že se chce učit německy, myslel jsem si. A tak jsem s ní mluvil německy, jak to jen šlo. A když už to nešlo, mluvili jsme rusky. Asi tak po dvou týdnech jsem se jí zeptal: „Nino, proč se tak pilně učíš německy?“ Odpověděla mi: „Učím se německy, abych našla práci na německém vojenském velitelství, a mohla tak dělat špionáž pro Rusko.“ Tohle mně, německému vojákovi, ta holčina řekla!

Já na to: „Nino, víš, co jsi teď řekla? Já jsem německý voják, musím to hlásit, a pak tě zítra ráno tady před vaším domem zastřelí.“

„Pak umřu jako vlastenka za Rusko,“ odpověděla mi na to. Tak tam byly ty děti vychované. To ti řeknu, z toho jsem byl úplně hin.

... Po zranění jsem byl řidičem v Königsbrücku. Vozil jsem štábního lékaře. Byl to prima člověk. Každou sobotu jsem mohl jezdit domů. A když se přiblížila fronta, přeložili nás do Landshutu v Bavorsku. Tam nás ještě v Meiningenu nasadili proti Amíkům.

Potom jsme se vrátili do Coburgu, tam už se nebojovalo. Odtud jsme se s tím štábním lékařem s bílým praporem vydali do amerického zajetí. Zbraně jsme zahodili cestou. Dostali jsme se do amerického zajateckého tábora ve Wormsu. Tam nám všechno sebrali, i auto. Byli jsme hladoví jako vlci. V táboře, bývalých kasárnách, nás byly tisíce vojáků. Museli jsme stát, ve dne v noci. Čtyři týdny. Američani byli krutí, snad ještě víc než Rusové. K jídlu jsme dostávali dva suchary a vodu ze sudu od močůvky. Každých 24 hodin. Kdo upadl, toho ušlapali. Byl jsem kost a kůže, vážil jsem míň než padesát kilo.

2. února 1946, po sedmi letech vojákování, jsem se vrátil z amerického zajetí domů.

Jurij Wjenk (1909–2006):

Já měl v celé té věci štěstí hned od začátku. Kdo se narodil v roce 1910, byl první den povolán a musel hned na frontu. Já jsem ročník 1909, a tak mě povolali a odvedli až o rok později. Z Drážďan mě poslali do Polska, do Tarnova. Byl se mnou ještě Rachela z Lejna a spousta Lužických Srbů. (...) Rachela měl štěstí, uměl víc jazyků, taky polsky. Vůbec nemusel střílet. Dostal revolver a hned všem dělal tlumočníka.

Jednou jsme šli všichni Lužičtí Srbové společně na mši v Tarnově. Když jsme vešli do kostela, řekli jsme si – už jsme dlouho z domova, to tady rovnou můžeme jít ke zpovědi.

Poláci se nás nejdřív báli, kostel byl plný lidí, když jsme tam, asi deset nás bylo, vešli v německých uniformách. Mysleli si, že tam něco chystáme. Ale když jsme potom byli u zpovědi a u svatého přijímání, byli jsme v tom městě vítáni.

Jo, já jsem měl vůbec štěstí. Na frontu jsem nemusel. Bylo to díky tomu, co mi naštěstí dala příroda do kolébky. Měl jsem velké nohy. Potřeboval jsem proto velikánské boty. A když jsme potom v armádě stáli nastoupení v řadě, vyčuhovaly mi boty vždycky o čtyři pět centimetrů dopředu. A když byly vpředu srovnané, vyčuhovaly zase vzadu. Němci byli akurátní i u vojska a nejspíš jim to hodně vadilo. Na apelu muselo být všechno jedna lajna, i ty boty. A tak mi řekli, že mám jít dělat truhláře. Začal jsem tedy dělat truhlařinu u Junkerse–Messerschmitta. (...)

Jurij Frencl (1921–2011):

Odvedli mě 2. února 1941, nejdřív do Moravské Ostravy. Tam jsme měli výcvik. Potom jsme šli do Brani-borska, kde jsme od května hlídali továrnu. Byl jsem u protiletadlové obrany. Druhého ledna 1942 jsme potom vyrazili do Ruska, přímo na Leningrad. Leželi jsme u Pskova v té kruté zimě. Ještě o Velikonocích tam byl vysoký sníh, ale jak – metr a půl! (...)

... Za několik měsíců na nás přijely americké tanky, bylo to na nich napsané. A my jsme pádili zpátky. Hnali nás až do Narvy, kde byl velký hrad. O Vánocích a na Nový rok 1942/43 jsem tam stál na stráž a myslel na to, jak jsou naši doma zrovna v kostele a já tvrdnu tady.

Potom nás hnali pořád dál, až před Rigu. Tam nás obklíčili, nijak jsme se nemohli dostat ven. Už jsme byli zoufalí. Neměli jsme na vybranou – prostřít se a probít! V noci jsme postupovali přes Rigu. Na náměstí jsme se dostali do takové palby, že jsme šli hned k zemi. Byl tam chodník a taková malá zídka, za tou jsme se schovali a kulky svištěly nad našimi hlavami. Ale jak!

Potom jsme šli zase zpátky, přes zahrádky a ploty a přes pole. Bylo to nebezpečné. Orientovali jsme se podle hvězd, nebe bylo jasné – Velký vůz a Malý vůz, to jsem se učil ve škole. A člověk hned věděl, kam má jít. Pokračovali jsme v cestě zpět. Tam byla naše polní policie. Chtěli vědět, jestli jsme neutekli a kde máme papíry. Seřadili nás dohromady, jeden velitel k tomu a dali nám rozkaz: „Zpátky a bránit!“

... Potom nás zase hnali zpátky až do Královce. Odtamtud mě poslali na výcvik na Slovensko, to bylo hned na začátku roku 1945.

... A potom jsme nemohli dál po pevnině. Museli jsme na malé lodě a pluli kolem Švédska do Kielu. Na moři nastal takový vichr, že všem rozdali záchrannou vestu. Před Švédskem jsem hodil flintu do moře. Říkal jsem si, že už s tím válečným svinstvem nechci mít nic společného. Když se mám potopit, může jít flinta ke dnu se mnou. Ale měl jsem štěstí. Když jsme dorazili do Kielu, byl zrovna konec války, 8. května. Radostně tam házeli granáty a stříleli z pušek. Nás potom dovedli do Eutinu v Holštýnsku, kde jsme zůstali šest neděl na venkově. Živili jsme se tam většinou jen řepnými listy. (...)

... Ale něco ještě musím dodat. Když jsme museli zpátky z Lotyšska, nocovali jsme i u Poláků. Díky lužické srbštině jsem jim mohl vysvětlit, odkud jsem. Opravdu se divili, že se i v Německu mluví slovan-ským jazykem. Samozřejmě jsem se musel trochu snažit. I v Rusku jsem byl rád, že jsem něčemu rozuměl, když jsem se dorozumíval s Rusy, kteří zůstali doma a taky měli strach z války. A dostal jsem přitom i kousek chleba a taky vodku.

Ve válce mi jednou jeden plukovník řekl: „Už jsi mohl být dávno důstojníkem. Ale máš jednu chybu, nejsi dost tvrdý na lidi.“ Já jsem vždycky zůstal člověkem a říkal si, že nic nechci, jen se dostat domů.

Franc Šolta (1924–2004):

... No a pak byla ta velká ruská ofenzíva na Ukrajině. Tam jsem byl raněn na noze. V patě a v ruce, tam všude jsem měl střepiny z granátu, který vedle mě vybuchl. V roce 1944, když jsem se uzdravil, přišel jsem dolů do Rumunska. Tam jsem byl zraněn těžce, průstřel plic. Ležel jsem pak venku ještě skoro celý den, než přiběhl jeden voják a řekl mi, že mám jít zpátky, když to nějak půjde. Oni zase brzy zaútočí.

Položil vedle mě nějakou hůl. Já už jsem ale sám jít nedokázal. Odpoledne pak pro mě přišli sanitáři a vzali mě s sebou. Navečer mě letadlem Fieseler-Storch přepravili na hlavní obvažišť. Odtamtud jsem se dostal do polní nemocnice. Bylo to se mnou hodně špatné. Nakonec jsem se dostal až do Kamence. Osm měsíců jsem potom měl hadičku v plicích, aby mi mohli odsávat hnis. V lednu nebo na začátku února nás převáželi nákladním vlakem z Kamence. Při tom jsem ztratil tu hadičku. V tom vlaku to byla naprostá katastrofa! Jednoho těžce zraněného slyším ještě dnes, jak tam ve vagonu nařikal a prosil, aby ho zastřelili. Obě nohy měl v sádře a ukrutné bolesti. Nevím, jak to s ním pak dopadlo. Svě papíry jsem tehdy taky ztratil. Zranění na plicích se potom nějak zahojilo.

No a za několik týdnů nás u Naumburgu zajali Američani. A najednou u nás byli Rusové, Američani odešli dál na západ.

Rusové nás hnali pěšky po dálnici až do Drážďan a pak dál až do Pirny. Tam byl velký tábor, kde ale prý pro nás už nebylo místo. Jednou ráno k nám přišel důstojník a řekl: „Tímto jste propuštěni. Kdo se postaví proti Rudé armádě, bude zastřelen!“ Takhle jednoduché to bylo. My jsme udělali „čelem vzad“ a šli jsme domů. Ještě jsme dostali papíry od Američanů. Potom jsem jel do Drážďan, tam jsem zůstal několik dnů u tety. Nato jsem jel do Biskopic, dál už tehdy vlak nejel. Odtamtud jsem šel za krásného počasí domů. Ve Wotrowě mi příběhlo naproti několik děvčat. Vítala vojáka domů, jak už to tak bývalo. A první, co jsem se od nich dozvěděl, bylo, že v Hórkách zastřelili Chěžkovic Lejnu. Ta mi psávala tak pěkné dopisy s namalovanými růžičkami. Byli jsme mladí...

Měrcin Šenk (1922-):

... Potom jsme byli v Českých Budějovicích, tam jsme nocovali. Byli jsme v hospůdce a měli jsme se dobře. Odtamtud jsme jeli jednou za dne do Prahy, vlakem. Sedělo nás tam pět námořníků v německých uniformách. V našem oddělení bylo několik hezkých děvčat a starší lidé, všechno Češi. Chtěli jsme se s těmi děvčaty samozřejmě seznámit. Ale kdepak. Ptali jsme se jich, kolik je hodin. „Nichtverstehen,“ říkaly zatvrzele. Napadlo mě, že to zkusím lužickosrbsky. Zeptal jsem se českého souseda: „Kak na času je?“ A ten Čech se najednou začal vyptávat. Řekl jsem mu, že jsem Lužický Srb. Tak jsme se dali do řeči. A najednou k nám přišli ostatní, děvčata i muži, co tam byli, a vyptávali se mě dál. (...)

Měli jsme s sebou kořalku, nechali jsme ji mezi Čechy kolovat. Něco ke kouření jsme měli taky. A najednou tam byla příjemná atmosféra, ti ostatní Němci, ti jenom poslouchali. Nevěděli, že umím jiný jazyk. A potom se Češi s námi rozloučili, podali nám ruku a s děvčaty jsme se objali. Tam jsem poprvé zažil, jak se člověk může přes jazyk sblížit s lidmi.

Měl jsem ještě jeden podobný zážitek. Byli jsme v Lotyšsku, v Liepāji. Každý třetí den jsme měli pracovní službu. Na podzim jsme zrovna vybírali brambory. Najednou nám rotmistr řekl: „Kdo rozumí koním, dopředu!“ Přihlásil jsem se. Dostal jsem koně, polského poníka. Vozil jsem s ním brambory z polí po betonové cestě. A jednou kůň vůbec nereagoval, jen stál a stál. Tak já mu povídám *dawaj* a kůň šel. Když jsem řekl *Stój!*, tak stál. Ten kůň prostě nerozuměl německy! (...)

... 18. ledna 1945 jsem jel zpátky z dovolené. A hned jsem odevzdal svůj námořnický vak. Z Plusnikec až do přístavu v Gothenu mi to trvalo pět dnů. Využil jsem každého leteckého poplachu a nechal si dát razítko. Říkal jsem si, tím se mi jen krátí válka, však mám čas. ...

Potom jsme museli do Gdaňsku fasovat munici. Naše loď byla zrovna připravena k vyplutí. Tam, kde jsme brali tu munici, jsme dostali na pomoc vězeňkyně z koncentračního tábora Stutthof. Ženy byly velmi slabé a měly jen lehké oblečení, jen dřeváky a okolo nohou nějaké hadry. Tak tam pomáhaly. Dali jsme jim nejlehčí práci. Tlačily káry, na kterých byl náklad munice pro protiletecké dělostřelectvo. ... Oběd jsme dostali v kotli. Dozorkyně chodily okolo s bičem v ruce a měly s sebou psa. My jsme jim říkali: tady bude klid, tady je munice, takže žádnou hektiku. Ony do toho neměly co mluvit, ale jedna to stejně zkusila, byla to poddůstojnice SS. Jedli jsme a dostali jsme dost. Měli jsme nejlepší jídlo, jaké bylo, nudle s hovězím masem. Polovina byla navíc, tak jsme dali kotel vězeňkyním, všechno to byly Židovky. Hned přišla ta zatracená mrcha a švihla bičem o kotel, z kterého si zrovna jedna vězeňkyně brala nudle. Jeden z nás vstal a dal té dozorkyni takovou facku, až se svalila na zem. Pes nemohl nic dělat, měl košík,

ale vrčel. Ten kamarád vytrhl dozorkyni bič a zahrozil jí: „A jestli jenom pípneš, tak dostaneš ještě jednu navrch!“

Vězeňkyně potom dál jedly ty nudle. Náš nadporučík ještě povídá: „Copak to máme vyhodit? Ty ženské tu musí tvrdě pracovat. Vy tady nemáte co rozhodovat, teď spadají pod nás.“

Náš poddůstojník si dělal starosti: „Jak se teď z toho průseru dostaneme?“ Nadporučík, který zodpovídal za transport a všechno kolem, nám potom přikázal: „Musíme s municí okamžitě zpátky, autem.“ A jel hned s námi.

Ta mrcha si samozřejmě stěžovala. Brzy se u našeho nadporučíka ukázal jeden důstojník SS a požadoval, aby byl viník potrestán. A tak náš nadporučík přikázal: „Všichni nastoupit!“ Esesákovi řekl: „Najděte si toho, kdo to udělal. To uznáváme. Ale jedno vám chci říct. Velení máme tady u munice my. Vy jste jen stráž. Co se tady děje, to je naše věc.“

Když jsme nastoupili, dozorkyně ho hledala, ale nenašla. Zrovna tam nebyl...

Pokračování příště.

Převzato z knihy Beno Budar: Byly to zlé časy, vydané Městskou knihovnou Varnsdorf v r. 2012.

Přeložili: Zuzana Bláhová-Sklenářová, Milan Hrabal a Stanislav Tomčík.

Jordánsko, 2010

TULAČKA PO SPIRÁLE...

• • •

Mořn si sama
udělám i dítě.
Stačí mi vata,
látky a nitě.

VINY

Vřechny vaře viny snesu.
Vinm se z vařich hříchů,
se řřůrou mřm k lesu
natrhnout v krku si mchu.

• • •

Letn loukou pluji ruku v ruce
s tebou ve splývající auře.
Vře poklidn – jen srdce prudce
poskakuje a má krev – au! Vře!

• • •

Sedla jsem si na oblohu
a hlavu dala do dlan
přemřlejc si o bohu,
ře dnes doma asi není.

Počkám na nř ař se vrátí,
snad neř na mne padne tma
pomůře mi z těsných gat,
řekne, ře teď uř jsme dva.

• • •

Popsala jsem stovky stránek
a hovno z toho!
Postavila svatostánek,
však nevím pro koho!

• • •

Jsi můj přízrak noční...
Teď dítě ve mně počni!

• • •

Mám se čím dál hůř.
Ze rtů mi stéká růž
a z očí řasenka teče.
Život se tak kurva vleče!

*Mé jméno je **KATEŘINA BENEŠOVÁ**, nar. 1984 v Kroměříži, ale doma jsem téměř všude – bydlela jsem v Brně, Ostravě, Hranicích, Praze, a teď momentálně žiju a pracuji v Olomouci jako inspektor jakosti a asistentka ředitele jakosti v Moravských železárnách. Jsem inženýrka slévárenské technologie, ale vůbec netuším, jak se to událo. Byla to cesta přes střední, kde jsem si vybrala obor umělecké slévárenství, pokračovala jsem v tom i na výšce, ale obor byl jen do bakaláře, a tak jsem jen tak zkusila tu „neuměleckou“ technologii a ono to nějak vyšlo. Zároveň jsem ještě studovala v Opavě obor kulturní dějiny, který jsem ale nedokončila, jelikož mi nezbylo sil a chuti. Miluju všechno, co se vymyká normálu, divokost, svobodu, toulání... Náruživě čtu, píšu básně, sbírám byliny, vyrábím z nich masti, tinktury apod., shromažďuju kameny, jezdím na koncerty a festivaly, a vůbec dělám všechno, co mě zrovna baví, ať je to cokoli.*

PUTOVÁNÍ SYRSKO-LIBANONSKO-JORDÁNSKÉ

10. 9. *Budapešť*

Odlet máme zajištěný z Budapešti, něco před půlnocí, na město máme vyhrazené celé odpoledne, poměrně dost času, jsem docela natěšený, naposledy jsem tady byl na nějakých muzikách ještě v dobách temna, bohužel nás vítá liják, takové malé dešťové inferno zkombinované s vichřicí, k tomu 14 °C, odjíždíme metrem na konečnou, stanice je celá v rozkladu, resp. v rekonstrukci, všude to protahuje a teče voda ze stropů, přecházíme na zastávku místní dopravy směr letiště, je to sice trochu brzo, ale leje, celé okolí je rozkopané, rozbahněné a rámusí těžká technika, sbíječky sbíjejí, nákladáky nakládají a jeřáby se bortí přímo na naše nekryté hlavy, L. se na chvíli ztratí a pak se vítězoslavně vrací, našel hospodu, je tam teplo a útulno, venkovní rachot sem nedoléhá, dáváme gulášovou polévku na zahřátí, kafe a pak pivo, druhé, třetí a tak. Po setmění vyrážíme na letiště, na silnici je nějaká havárka, tak se to nekonečně vleče, ale co, máme času habaděj, pak už odbavení a odlet, letušky jsou trochu starší, kolem padesátky, myslím že to napovídá něco o spolehlivosti letadla...

11. 9. *Palmyra*

Přistáváme v Damašku, let byl perfektní, noční osvětlené ostrovy vypadají jako na glóbusu, geografové nekecají. Vítá nás celkem slušných 28 stupňů, což je takhle ve tři zrána příjemný přechod. Asi po hodině vyřizování vstupních formalit odjíždíme do centra, dobrých 50 kilometrů. Moc se tady neohřejem, vyrážíme hned na cestu do Palmyry – zažíváme prvotní chaos s autobusem, vše je tady označeno pouze arabsky, naštěstí busoví naháněči vše řeší bez problému. Autobus je totálně vychlazený, kosa jako prase, i když se za oknem míhá rozpálená poušť. Cesta trvá asi 2,5 hodiny, po příjezdu se bleskově ubytujeme a vyrážíme na obchůzku. Z památek jsem téměř v šoku, holt jsou první, obrovský komplex, žádné vstupné, zcela volný pohyb. Procházíme jednotlivé části starého římského města – Diokleciánovy lázně, amfiteátr, senát, nádvoří Tarifu, hodovní sál a samozřejmě Velkou kolonádu. Od malého beduínského kluka kupuji dřevěnou kvákající žábu. V Údolí hrobů, ve stínu Pohřebních věží potkáváme hlasitě zpívajícího, místy sípajícího, ale každopádně lehce šíleného Araba, somruje po nás všemožné cetky – papírové kapesníky, bonbóny, pak přechází na peníze, když nám chce nakukovat do kapes, pokračujeme v cestě... Zkoušíme vylézt kopec k hradu Qalá'at ibn Maan, tak trochu monstrokopec, v půlce jsme to vzdali, panuje drsná pařák a nemáme už téměř žádné pití. Večer řešíme s místním obchodníkem Abrahamem zítřejší cestu do Hamy, je ochotný, zve nás na výborný čaj, v pozadí je samozřejmě cítit kšeft (pro syna taxikáře). Dobrá večere v hospůdce, potom šíša a libanonský lahvác s výhledem na sunset nad Palmyrou. Po setmění procházka odlehlými uličkami, je tu neskutečný provoz, oblíbené troubení a rachot, zdivočelá děcka, ohně v ulicích, jde mi z toho hlava kolem, ale asi je to normální, tak se přestávám divit a pouze nasávám (atmosféru).

12. 9. *Hama*

Ráno jsme, i přes včerejší Abrahamovu nabídku, stopli taxík jenom k autobusovému nádraží, chytáme okamžitý přípoj do Homsu za pár sypek. Homs – panelákový hnus, prostě paneláky, paneláky, sem tam mešita. Zaujaly mne holky s tvarohově bílými tvářemi. Přesouváme se místní dopravou na autobus do Hamy, odjíždíme asi za hodinu, sedím vedle malého kluka, dává mi bonbóny. Potom opět okamžitý taxík do hotelu Cairo (sotva jsem se stačil přezout na lavičce do sandálů), příjemné ubytování s ledničkou, večer bude aspoň vychlazená anti-diarrhoea slivovice. Procházka po městě kolem známých dřevěných kol na vodu, bohužel se netočí – řeka vyschla. Všude hromady děcek, která se chtějí fotit, připadám si chvílkami jako pedofil, promazávám průběžně paměťovou kartu... Potkáváme ženské celé v černém, i v tom vedru, závoje přes oči, černé rukavice, občas kojenec v náručí, zatím mě to udivuje. U zdi stojí borec v mnišském hábitu, fotím si ho, chce prachy: *Give me money. Lá, šukran* – odpovídám „zkušeně“, trochu

ho tím vyvedu z míry, což se dodatečně ani nedivím, ale aspoň mám klid. Zcela náhodně navštěvujem ateliér místního žánrového malíře, kupodivu nám nic nenabízí, buď se tváříme přehnaně intelektuálně, nebo úplně blbě, nebo neumí anglicky, potkávám malou holčinu, hrne na mě otázky dotazníkového typu: *how are you, what's your name, where are you from, how old are you*, potom povinné foto a poděkování... Děcka s petardami dělají pěkný bugr, to by bylo v Česku zmárněnejch, zástupy domácích choleriků by nejspíš slušně prořídly. Večer posezení v hospodě nad řekou, resp. smrdutým vyschlým korytem. Výběr typicky syrský – chicken, lamb a kebab. Zkoušíme si objednat pivo, pingl sice tvrdí, že žádné nemá, ale pak donese syrské vychlazené lahvičky bez etiket, jde to pít poměrně dobře.

13. 9. *Krak des Chevaliers, Baalbek*

Místní hoteliér nám domluvil taxík až do libanonského Baalbeku. Za pár sypek – na naše poměry... Taxikář je přistavený včas, neumí moc anglicky, sedím vpředu, a tak to celkem vítám, nemusím celou cestu trousit nějaké rozumy. Zastávka na Kraku, obrovský zachovalý křižácký hrad, nikdy nedobytý, nádherná stavba plná nádvoří, nádvoříček, věží a věžiček, pomáhám jednomu postaršímu francouzskému páru vymotat se z toho bludiště. Na jedné z věží se potkávám s mladou Arabkou, chce se se mnou neustále fotit, potom po mně loudí náramky (asi pro maminku), nerozumím stejně ani slovo, a je to asi dobře... Na další věži se potkávám pro změnu s dvěma hezkýma holkama z Gazy, jedna směřuje hovor lehce do politiky, druhou – hezčí – ukecávám na fotku, nakonec „cudně“ svolí, fotka je to docela povedená... Nasedáme do taxíku a pokračujeme v cestě, na hranicích docela brutus, nekonečné formality a několik kontrol, takové malé Rumunsko za zlatých dob bolševizmu. Ve finále mě píchne do ruky místní sršeň s jedovatě žlutým zadkem, pálí to jak sto čertů, nějak to ale vydržím. Vjíždíme do Libanonu, najednou všude kopečky a všeobecná, i když poměrně příjemná, ošuntělost. Taxikář nás vysadí v Baalbeku, řekne si o bakšiš, nevím, kolik nabídnout, a tak mu otvírám peněženku. Ať si vybere. Vytáhl směšných 150 sypek... Hoteliér nám nabízí svůj „nejlepší pokoj s výhledem na zříceniny“. Cena 100 \$, samozřejmě odmítáme, tak 75 \$, ale že jsme kamarádi z Česka, tak nakonec za 60 \$. Mám pocit, že jsme jediní hosté, ale to nevadí, pokoj je prostorný a čistý, i když bez ledničky (večer bude pro změnu teplá slivovice). Návštěva komplexu, už mě ani tak nepřekvapuje, že můžu lézt, kam se mi zachce, ale areál opět úžasný, obrovské sloupy bývalého chrámu, nechápu, jak to stavěli, krásné ornamenty, často ve tvaru obrácené svastiky. Při odpočinku v obrovském Jupiterově chrámu, resp. v tom, co z něho zbylo, slyším z města zpěv muezzinů, naskakuje mi husí kůže, tomu se asi říká *genius loci*. Jdeme do centra, dávám si za pár šupů gyros, prodavač hledí pravým okem doleva, levým doprava, ale mluví se mnou, trochu mě to sice dezorientuje, ale je to v podstatě sympáček. Město má tzv. lepší čtvrt, se vši téměř evropskou nudou, většinou je to ale pravý orient, zmatek, provoz, davy lidí, všudypřítomné chuchvalce volně visících elektrických káblů... Vedle tradičně zahalených, neidentifikovatelných bab jsou tu taky ženské nádherné, v upnutých džínách a lehkých halenách, paráda – a to jsem na cestě teprve třetí den. Dáme s L. dvě pívka, při placení se nám protočí panenky, jsme rázem skoro bez peněz, a to máme ještě hlad. Skočíme na večeři do krámků k našemu známému „Očkovi“, každý půlku kuřete, plný stůl zeleniny, nevím, jak to budeme platit, nakonec nám to vyjde tak akorát, Očko je dobrá volba. Večer usínám s bolestmi v ruce po sršáním napadení, výhled z okna na zříceniny se mění za výhled na hlavní autostrádu s bohatým nočním provozem.

14. 9. *Bosra*

Ráno se probouzím s divným pocitem v levé paži, od lokte dolů to slušně oteklo, vypadám jako Pepek námořník levoruký, rudá čára se táhne od vpichu skoro po zápěstí. Popisuji predátora našemu obtloustlému hoteliérovi a ukazuji následky. Chytne se za hlavu a pronese nevinně: *Oh, my god!* Na optimismu mi tím určitě nepřidá. Donesl mi stroužek česneku na potírání a sdělil, že pokud jsem do rána neotekl celý, tak vydržím všechno. Takové přírodní očkování... Ptáme se na možnost dopravy do Damašku, hoteliér někam telefonuje, mezi lehce orgastickými vzdechy (možná trpí jen dušností nebo nadýmáním) nám domluví taxík za 10 \$, zlatá cena, přijíždí borec s americkým korábem jak z kubánského filmu, řidič osmahlej, s pečlivě zastřiženým knírkem, Kubánec jak vyšitej, doufám že nás nevyklopí rovnou v Havanně. Usazuje nás všechny tři dozadu, ale to nevadí, místa je tu na slušnou dance party. Dopředu posadí nějakého kámoše, po cestě nabírá ještě jednoho s obrovským pytlek něčeho, cestujeme v šesti, pohoda,

není problém. Obvyklá, téměř absolutní byrokracie na libanonsko-syrských hranicích, pak už nás řidič vysazuje na autobusáku v Damašku a bere fakt jen těch 10 \$. Odchytávají nás busoví naháněči do Bosry, za hodinku máme spoj. Sleduji stav ruky, zase o něco povyrosla, když se o něco opřu loktem, trvá neko-nečně dlouho, než se kost dotkne podložky, jako bych se bořil do nakynutého těsta. Přijíždíme do Bosry, staré město působí poněkud depresivně, je celé postaveno z černého kamene. Hned u autobusu nás odchytává chlapík a táhne do své hospody, nabízí i ubytování. Je to sice na matracích v prostorné míst-nosti, ale jsme tu sami, takže žádný problém, je to tu hodně sympatické. Jdeme se podívat na obrovský černý amfiteátr, působí monumentálně, přecházíme plynule do staré části, mezi rozvalinami a antickými sloupy žijí „normálně“ lidé, všude černá, černá... Navštívujeme starobylou mešitu, je tu chládek a klid, krásné fresky na stěnách, ticho na nás padá jako deka, mám téměř non-existenciální pocity. Procházíme až do večera městem, sedáme na večeri, dostáváme pro změnu non-alkoholické pivo, raději přecházíme do „naší“ putyky, před spaním hulíme s majitelem šišu, prodávám tři poctivé vrcholky. Je tu příjemně.

15. 9. Jerash

Odjezd z Bosry v devět ráno, trochu brzo. Mladší taxikář, na první pohled vekslácký týpek. Taky že jo, v duty free shopu nakupuje kartony cigaret a cpe to do dveří vedle mne, ani ho nevzrušuje, že ho vidím. Další hraniční byroúchylky, tentokrát syrsko-jordánské, Jordi berou kontrolu aut důkladně, káru před námi slušně rozebrali, ale už zpátky nesestavili, tuším problémy. Vykládáme bágly, naštěstí nám do nich nelezou – holt turisti s bílejma ksichtama – auto probírají s bolšáckou důsledností, jenom ty dveře vedle mne nechávají na pokoji, projíždíme bez problémů... Veksl nechává auto autem a svoje turisty turistama, a odchází cosi „důležitého“ vyřizovat. Po deseti minutách čekání se otvírají dveře, za volant se souká úplně cizí chlap, *is-salámu alékum*, slušně pozdraví, nastartuje a poodjede asi 10 metrů. Pak v klidu vystoupí a odejde. Zavazeli jsme mu zřejmě v cestě. Co by na to přízemní český řidič? Po dalších desíti minutách přichází náš veksl a jedeme k prvnímu motorestu za hranicemi, tahá bez mrknutí oka kartony z dveří a jde je v klidu střelit. Pak už cesta k Jerashi, poslední vesnice před naším cílem je naprosto úžas-ná, název jsem nenašel ani na gúglu, zase orient jak vyšitej, uzoučká silnice, mumraj, chaos, zvířena na silnici, čerstvě uřezané kravské hlavy ještě krvácejí, zavěšené na hácích před obchůdky, romantische. Zříceniny v Jerashi plné už poněkud obligátních antických sloupů, amfiteátrů, chrámů a úmorného ve-dra, ale samozřejmě paráda... Po prohlídce sedíme v hospodě a sháníme odvoz do Madaby, taxikáři se nenechávají zvíkat a požadují 45 jodů, je to dost, moc se nám do toho nechce, pak přijde k našemu stolu chlapík ověšený zlatými řetězy a nabízí odvoz za 35 jodů, bereme. Přijíždíme do Madaby a okamžitě se rozcházíme sehnat hotel, vítězím – hotel s překvapivým názvem Madaba Hotel za 35 jodů i se snídaní, přijímá nás macatá černoška v turbanu, s krásně bílým úsměvem. Je to sice trochu mnišská cela, co se velikosti týče, bez ledničky, ale naštěstí s klimatizací. Večer pochůzka po městě, na večeri hranolky s ně-jakým kuřetem, na závěr povinná slivovice. Zítra po tom všem fofru volíme celodenní odpočinek.

16. 9. Madaba

Ráno se probouzím podezřele častým zurčením vody z toalety. A je to tady – L. chytl klasický „ishál“, leží průsvitný v posteli, neschopen rychlejšího pohybu, dokonce ani slivovici nechce a polyká jakési klepky, P. je na tom sice lépe, ale taky ne optimálně. To bude ta včerejší večere, to je taky nápad, dávat si v Jor-dánsku hranolky, to je hnus i v Česku. Mě tyto trable díkybohu poměrně elegantně obcházejí, tak do sebe kopnu povinnou čtvrtku a jdu sám na snídani. Kontroluji ruku, sice pořád bolí, ale rozměrově se to pomalu lepší. Po snídani беру foťák a kameru a vyrážím do ulic, město sice není příliš originální, ale je samozřejmě na co se dívat. Ani po obědě se situace na pokoji příliš nemění, tak беру foťák a kameru a vyrážím do ulic... Volím větší kolečko, okrajové části s černošským skoro-ghettem jsou už exotičtější, vracím se do centra, jakýsi starý stříbrotepec se svým synovcem mě tahá do krámků, ukazuje mi svoje zboží, pak vytahuje staré zažloutlé fotky, plné starodávných tanků a kulometů v poušti, arabsky mi cosi vypráví, synovec občas něco přeloží, pomalu chápu, že na fotkách je děda toho dědy, v nějaké z jejich oblíbených válek, na některých fotkách je pozdější syrský král či co... Zajímavé, ale už musím jít, dávám si na jídlo typickou šawarmu, je toho tolik, že to ani celé nesním. Kontroluji pokoj, ale zjišťuji status quo. Ještě večerní procházka k mešitě, poslouchám chvilku muezzina, vracím se na pokoj, zjišťuji, že bych

se mohl oholit, na pokoji není zrcadlo, nejbližší je na chodbě za rohem, cca 10 metrů, tak se po paměti holím a občas vyrážím do chodby doladovat. Zítra máme v původním plánu Mrtvé moře, domlouvám ještě na recepci taxík na devátou ranní, snad to klapne.

17. 9. Dead Sea

Ráno se s obavami probouzím, ale všechno je v pořádku, snad mě tedy ishál neboli džerja pro tentokrát minul. Odcházím zase sám na snídani, sedím u stolu s mladým izraelským párem, který projíždí Jordánsko na kole, a Francouzku, která pro změnu cestuje sama taxíkama. L. i P. jsou relativně v pohodě, jedeme tedy k moři. Taxikář je postarší borec s docela slušným přehledem, dokonce věděl, kde leží Československo, mluvil i o Rusácích v osmašedesátém. Manželku má Rumunku, zkouší mě ze základních rumunských slovíček, *noroc*, *mulcumesk* a tak, samozřejmě bravurně ovládám... Zastavujeme na biblické hoře Mt. Nebo, odsud spatřil Mojžíš zaslíbenou zem, takovej jejich Říp to je. Je odsud vidět do Palestiny i k Mrtvému moři. Pak pokračujem k vodě, leží cca 400 m pod úrovní moře, zastavujeme u jakéhosi hotelu, vstup na pláž stojí nekřesťanských, resp. nemuslimských 15 jodů na hlavu, docela mazec, ale stojí to za to, máme kromě pláže i přístup k bazénkům se sladkou vodou, což během dne ocením. Pláž je skoro prázdná, lezu do vody, když ji mám nad kolena, podráždí mi to nohy a propadám se do hlubin... houby, kácím se na hladinu, aniž bych se nějak extra ponořil. Po chvíli už se zkušeně plácám na hladině s pocity pet lahve, hozené do rybníka. Voda teplá, až horká, válím se na „povrchu“ mořském, málem usínám, plavat se v tom nedá, ale stejně je to nášup, po obědě se zvedá vítr a přicházejí vlny, takže to trochu háže... Otok ruky po první koupeli okamžitě mizí, i ta rudá čára se během dne ztratí. Sleduji místní holky, koupou se v tom solném roztoku oblečené, to by mě zajímalo, co to pak s nima dělá, ale evidentně jim to nevadí. Přichází muslimský páreček, ženská má v černém hábitu jen škvíru pro oči, chlap, či spíše 180kilový bůček, jde hned lehce nechutně do plavek a už se ráchá ve vodě, partnerka si ho nevím proč fotí, pak se asi nasere a shazuje hábit, zůstává „jen“ v upnutých džínách a barevné haleně, excelentní tvářička i figura, elegantně se noří do vln. Řekl bych, že jsem zažil docela slušný odvaz, na arabské poměry. Večer jdeme do města, odchyťává nás můj známý pra-stříbrník se svým synovcem, táhnou nás do krámku, L. spěchá, má už zase ty své problémy, vysvětluji to kmetovi, posílá svého synovce do krámku a kupují nám plechovky se sevnapem, prý to zaručeně zabírá (a taky že jo). Napadá mě lehce stupidní reklamní slogan pro cestovatele na Blízký východ: Dostaneš-li sračku, nachystej si nějakou tu kačku, 7Up půjde na dračku. Moc básnicky to nezní, ale když má člověk střevní potíže, poezie jde stranou.

18. 9. Wadi Musa

Na ráno máme domluvený taxík do Wadi Musa – Petry, taxikář s napomádaným pačesem à la české fotbalista, dlouhý nestříhaný nehet na pravém malíčku, celou cestu téměř nepromluví, a že to je docela štreka. Naštěstí jedeme po vyhlášené King's Road, No. 35, příroda je tady v Jordánsku opravdu nádherná, projíždíme vyprahlými horskými údolími, občas cesta vede po hřebenech, odkud jsou úžasné výhledy do kaňonu Wadi Mujib s řekou Jordán, údajně je až 1 km hluboký, na těch nejvyprahlejších pláních jsou sem tam vidět typické černé stany, kolem kterých se pohybují pouštní beduíni s velbloudama a kozama. A beduíny bez koz. Celkem nechápu *způsob* jejich existence, jak se tady dá vlastně žít, nemají žádné super ani hyper markety (it's joke), dokonce bych řekl, že ani vodu. I když asi v podstatě dokážu pochopit *důvody* takové existence. Zastavujeme na prohlídku křižácké pevnosti Kerak, silnice k hradu je místy neuvěřitelně strmá, málem přepadáme dozadu na střechu, hrad je poměrně zachovalý, odchyťává si nás místní krojovaný asi-průvodce a tahá nás do nejdlehlších zákoutí, má docela zajímavý výklad, na závěr si vynutí bakšiš a opouští nás. Jsou odsud bezvadné, kýčovitě fotogenické pohledy do okolní krajiny a vyskytuje se tu minimum turistů. Vyrážíme opět na Královskou cestu, zastavujeme nad dalším úžasným údolím Dána, krátký, ale výživný odpočinek. Přijíždíme konečně do Wadi Musa, řidič se nám snaží vnutit jakýsi poněkud dražší hotel, patřící asi nějakému bratranci či strejdovi z třetího kolena, tady jsou všichni z nějaké strany příbuzní, my už máme ale dávno vybráno – Valentine Inn –, což sice moc nechápe, ale pak nás vysadí a uraženě odjede. Dobrá, stejně nás moc nebavil. Mají volný pokoj, ubytováváme se, je to tu trochu jeté, ale stejně skvělé, post-hippie styl, vč. recepční, možnost večeře a snídane, odvoz zdarma do i z Petry, na prodej dokonce pivo alkoholové a nějaká ta šíša...

19. 9. Petra

Po ránu odjíždíme do Petry, skalního města Nabatejců. U vstupu do areálu nás čeká trochu šok, přes na internetu uváděnou „přemrštěnou“ cenu ve výši 22 jodů stojí nyní vstupenka pro zahraničního turistu 33 jodů (a to neukecám, nemám kníra), jó, holt kšeft je kšeft. Procházíme úžasnou skalní soutěskou – siqem – a objevujeme se na nádvoří před lehce profláklou Pokladnicí, je devět ráno a už se tu hromadí turisti, těch jsou tu postupem času slušné davy, takovej Karlův most. Až po amfiteátr samí důchodci... Zavčas odbočujeme na úzkou stezku do skal, je to sice mazec, ale lidí ubývá, už je tady víc horských oslů (nemyslím tím nás tři) než těch důchodců. Ocítáme se na úzkém chodníku na hřebeni, začíná drsnější pařák, celé údolí máme jako na dlani, v dálce vidíme obrovské chrámy, vytesané do rudých skal, nádhera a ještě jednou nádhera, to jsou ty staré „nové divy světa“, pomalu sestupujeme do údolí a ocítáme se v bludišti skal, chrámů, hrobek i jakýchsi „garsonek“ – místností asi tak 5 × 5 metrů, vše vydlabané do toho lehce kýčovitěho narůžovělého materiálu, do výšky snad 20 metrů. Odděluji se od L. a P., jdou dál údolím, já to беру sám ještě přes jeden kopeček, vtom zaslechnu andělský hlásek, volá na mě něco jako اب حرم, nikoho nevidím, opět ten tenký andělský hlásek, že by anděl strážnej?, ale proč?, náhle se zpoza skály vynořuje malá holčina jak vystřižená z bollywoodské bajky, ukazuje mi cestu k nádherným chrámům na kopci a mluví na mě pořád tím úžasným hláskem, dávám jí nějaké drobáky a pokračuji v cestě, v starobyklých chrámech žijí lidé, trochu mi to připomíná začátek minulého století, nikde žádná voda ani rostlinka, k nejbližší civilizaci tak hodinka a půl cesty... Potkávám se s L. a P. a vydáváme se jakýmsi údolím, podle mapky „zkratkou“, zcela logicky zabloudíme, ale je to tu samozřejmě zase skvělé, všude ve skalách vytesané ty garsonky, z některých vyskakují horské kozy, lidi žádní. Konečně dorazíme k místní skalní putyce, chvíli posedíme a dáváme si pití, pak vyrážíme na cestu ke klášteru Ed-Deir, to ještě netuším, že nás čeká převýšení skoro 1000 metrů, v tom horku, ale zase a zase to stojí za to, rozhodně zajímavější objekt než slavná Pokladnice, a navíc s minimem turistů. Dáváme si ještě dalších sto metrů nahoru, do nejvyššího bodu oblasti, s výhledem na celé pohoří, a pak už domů, do Valentine Inn, celkem únava, sedáme na terásku před hotelem, sledujeme další povinný sunset, tentokrát nad Petrou, u vedlejšího stolu sedí Japonec, čumí do notebooku, sunset ho naprosto nevzrušuje, není to žádný kýč. Večer řešíme stabilní problém, zítřejší odjezd do Wadi Rum, jediný bus jede v 6.15 ráno, tak to teda ne, uvidíme zítra.

20. 9. Wadi Rum

Ráno balíme pomalu věci a chystáme se nějakým způsobem, nevím jakým, vyrazit do pouště. Vyjdeme před hotel, kde už čeká chlapík v bílém muslimském hábitu, s povinnou bílou čepičkou *taqiyah* na hlavě a tahá nás do své postarší bílé káry, směr Wadi Rum. Asi nám tady čtou myšlenky. Naložili jsme bágly, sedl jsem vedle řidiče a vyrazili jsme. Je to zajímavá jízda, z auta teče voda, hulí se z motoru, brzdy evidentně nebrzdí, řidič se neustále pouští volantem a hledá cosi vzadu za sedačkami, občas jede cvičně po levé straně. A zpívá smutné arabské písně... Zastavujeme u nějakého krámku, řidič potřebuje doplnit vodu do chladiče a koupit cigára, je to trochu z kopce, tak auto opře o patník, když to teda nebrzdí – omlouvá se, pak mi ukazuje, kde má schované svoje úspory, bere to asi jako dobrý fór, ústa od ucha k uchu, pak balík bankovek vrací do skrýše pod palubní desku a odbíhá na půl hodiny do obchůdku... Vyrážíme opět na cestu, motor už zase spolehlivě čadí, řidič bez řečí odbočuje na cestu do pouště, jedem asi hodinku neznámo kam, všude jen písek a skály, vjíždíme do nějaké místní vesničky, auto najede na téměř neviditelný silniční retardér, škrtne spodkem a na místě stojí. Vylezeme ven, pod autem se už vytvořila slušná kaluž jakési tekutiny, chlápka to ale moc z míry nevyvádí, rozdává nám granátová jablka a spokojeně nahlíží pod vůz, dál už to holt nepojede, ale co – stejně jsme zřejmě na místě. Taháme z auta bágly a odcházíme do nějakého domku, nevíme, kde jsme, proč tu jsme, prostě nic, nikdo tu nemluví anglicky, ale evidentně se tu nic zvláštního neřeší. Po chvíli přijíždí džíp, jakýsi cizí chlapík nás pohybem ruky vybízí, abychom vylezli na zastřešenou korbu, a v poklidu s námi vyráží směr poušť, berem jen foťáky, zbytek věcí zůstává v domku. Z pouště jsem nadšený, úžasný pařák 45 stupňů a více, krajina extrémně minimalistická, rudý písek a občasné skály stejné barvy, vzduch tetelící se horkem, takovej trochu Mars-landscape... Při zastávkách občas letmo zahlédneme pohyb, jsou tu nějakí pavouci a mravenci na extra dlouhých nožkách, velké barevné ještěrky, v dálce zahlédneme karavanu velbloudů, kolem

kterých krouží moderní nomád v džípu. Průvodce nám ukazuje úžasné nabatejské pra-kresby na skále, za dalšími nás táhne do malé jeskyně, krajina pomalu mění barvu do „normální“ pískové, žluté. Zastavujeme ve stínu jedné ze skal, řidič naláme uschlý keřík a na ohýnku vaří čaj, odcházím sám do pouště, je tu ABSOLUTNÍ TICHŮ, takové ticho je asi docela zázrak „slyšet“, až mi z toho zase naskakuje husina, tady bych vydržel sedět hodiny. Ale musím bohužel zpátky, popijem vynikající arabský, silně přeslazený černý čaj a vracíme se do vesničky. Nakládáme bágly na džíp a pomalu odjíždíme, z domku za námi vybíhá chlapík a háže nám na korbu věci, které jsme zapomněli sbalit, mně asi nechyběly sandály, P. zjišťuje, že si pro změnu nevzal teleobjektiv, už je to tedy v pořádku, asi jim to tam dělalo bordel. Pořád vlastně nic nevíme – kam jedeme, kde budeme spát, jíst –, ale už si pomalu zvykám na to, nic zbytečně neřešit, vždyť tady všechno funguje samospádem. A pak už zastavujeme u Desert Campu, během desíti minut jsme ubytovaní v poměrně luxusních pseudobeduínských černých stanech, každý si můžeme vybrat svůj, dle libosti, mimo nás je tu ubytovaný už jen jeden holandský pár. Natáhneme se na pohodlné sedačky pod plátěným přístřeškem a relaxujeme, klídek, třídím si myšlenky nebo co, pak ještě přece jenom vyrazím na hodinku do pouště s foťákem, zapadá už slunce a vše je tmavě rudé, uklidňující, líným krokem mě předejde velbloud se svým zakukleným pánem. Vracím se zpátky, na stole už je nachystaná večeře, kusy kuřete zapečené v rýži, čerstvá zelenina i ovoce, trochu se přežírám, přichází zdejší rychlá tma, ale spát se mi ještě nechce, natáhnou se do sedačky a decentně odcházím.

21. 9. Aqaba

Ráno slušně posnídáme, pak pro nás přijíždí tzv. servis, mikrobus pro pár cestujících, zaplatíme nějaké jody za kemp, sbalíme věci a vyrážíme směr Aqaba, či spíše Rudé moře. Řidič pouští z cédéčka nějaké polední modlitby, místy to zní jako celkem brutální muslim-rap, na cestu do města vzal i svoji manželku, je oháknutá v typickém hábitu, celá v černém, jen s úzkým průzorem pro oči, ale hlas se z toho chuchvalce černé látky ozývá ženský, je to tedy ženská. Postupně si všímám i štíhlých pěstěných rukou, škvírou pro oči prosvítá jemný mejkap. Tak nevím, když se s tím po ránu u zrcadla tak sere, proč to pak celé přikryje hadrou. Ale zvyk je zvyk, určitě do toho nemám co kecat. Po cestě berem ještě pár dalších pasažérů a asi po hodině přijíždíme konečně do Aqaby, nejjihnějšího jordánského města. Ve městě se určitě nechceme ubytovat, máme v plánu vyjet někam mimo civilizaci. Řidič nás vysazuje v centru, kde si nás okamžitě odchytává další taxikář a po „plynulé“ arabské konverzaci nás odváží na příjemnou South Beach, 10 km za město, opravdu mimo davy. Ubytováváme se v hotelu Darna, za milých 30 jodů je pokoj i se snídaní, bazénem, internetem a jedním vyžraným švábem ve skříni u mé postele. Co víc si přát. Vyrážím hned na pláž, L. a P. volí bazének u hotelu. Mořská voda je teplá, průzračně modrá, pláž s červeným pískem, téměř bez lidí, místní ženské se koupou v oblečení, na to už jsem zvyklý, neumějí asi moc plavat nebo je hadry táhnou ke dnu, půjčují si hromadně nafukovací kruhy, křiklavě žluté, ve tvaru kachen, žlutá ostře kontrastuje s odstíny modré, působí to poněkud surrealisticky, ty velké kachny vyplněné ženskými. Myslím, že tady chvíli vydržíme.

22. 9. Aqaba

V noci se nad mořem přehnala bouřka, je pod mrakem a ochladilo se, teploměr ukazuje jenom 36 stupňů, holt už i tady je podzim, jak podotkl jeden místní chlápek. Ráno vydatně posnídáme, opečené párky, vaječnou omeletu, žampiony se zeleninou, pak využíváme situace, když tedy není ten pařák, a odjíždíme do města, musíme si stejně objednat lístky na autobus do Ammánu, taxikář jménem Mousa Abdullah (tel. 00962 77 7068061) je v pohodě, odvezl nás ke směnárně, pak na bus station, za tři hodiny nás vyzvedne a odveze zpátky, to vše za čtyři jody pro všechny a bez smlouvání. Kupujeme lístky do Ammánu, těch necelých 400 kilometrů přijde na 7 jodů na osobu, to je sakra slušné, pak chodíme po městě, ale je to taková moderní arabská splácanost, plná kýče všeho druhu, nic zajímavého. Sedáme do pouliční kavárny, dáváme kafe a pohár mixovaného ovoce, osm druhů, je to tak syté, že to nemůžu ani dojíst, oběd mám tedy vyřešený. Vyrážím ještě do města, potkávám prodavače cukrové vaty křiklavě růžové barvy, naporcované a úhledně zabalené do igelitových pytlíků, má toho celou hromadu naloženou na zádech, působí hodně „výtvarně“, obutý je v sandálech, ze kterých trčí dva ohromné palce, tohle jsem snad v životě neviděl, nevím, jestli má ještě nějaké jiné prsty, prostě vidím jenom ty dva palce, čertovská

Syrie, 2010

Syrie, 2010

Syrie, 2010

kopyta číslo 11. Odcházíme na městskou pláž, ale je to nuda, lidi, lodě, přístav, smrad a turisti, tady bych dovolenou trávit nechtěl. Naštěstí už zase odjíždíme s Mousou na South Beach, lezu hned do vody, válím se na pláži, je to tu kouzelné místo, po silnici 8 kilometrů do Saúdské Arábie, přes moře 10 kilometrů do Izraele, 10 kilometrů do Egypta, hranice probíhá přímo proti naší pláži. Na večeri si dávám pečenou rybu, po jídle přichází k našemu stolu místní uklízeč, trochu podivná existence se zkaženým chrupem, a osloví nás: *How much?*, utře stůl mokrou hadrou na nádobí, pak na nás ukáže prstem a proneše rázně: *Tomorrow*. Asi to mělo znamenat něco jako indiánské *howgh*, protože vzápětí mizí, noří se do tmy a do hlubin svého myšlenkového univerza a nás – nevědomé – nechává svému osudu.

23. 9. Aqaba

Podle kalendáře první podzimní den, 40 °C ve stínu. Půjčujeme si na hotelu šnorchly, celý den trávíme na pláži, ale hlavně ve vodě, s nasazenými brýlemi a trubici v hubě, pod hladinou je úžasný korálový svět, barvy, barvy, rybky. A ježci. Plavu i nad větší hloubku, působí to opravdu monumentálně, vidím potopený ruský tank, zdejší atrakci z dob, kdy tady machrovali nadrbaní bolšáci, zahlídnou i klasického potápěče, může to být paráda. Den bohužel rychle končí, zítra už odjíždíme směr Damašek. Náladu nám trochu zkazí pingl, který požaduje za ubytování 40 jodů za noc, nedáme se a platíme domluvených třicet, uraženě odchází ve svém značkovém tričku zelené barvy, prostě kokot v zeleném... Už jsem se lekl, že tady snad ani žádní neexistují.

24. 9. Aqaba – Damašek

Ráno si přivstaneme, taxík máme domluvený na osm hodin, ještě posnídáme u pana zeleného, Mousa se svým autem už čeká, odváží nás na Jett Bus, *Nice to meet you* – loučí se a pak už vyrážíme směr hlavní město. A pokud možno i další hlavní město. Cesta pouští celkem utíká, v bus-tv běží jakýsi neuvěřitelně stupidní film, egyptský, zřejmě veselohra, takový uječený arabský Troška, myslím že tam hraje i Krampol s velkejma bílejšma zubama a hubou, která díky plastikám nejde dovřít, sedím přímo vedle repráků, mám to z první ruky. Přijíždíme do Ammánu, máme asi hodinu na přípoj do Damašku, není tady co k vidění, jsme na jakési panelákové periférii, potřebuji nutně na malou, posílají mě přes silnici do kanceláří Jettu, ptám se na WC, ukazují mi dvířka vedoucí za přepážky plné úředníků, procházím složitým zabezpečovacím zařízením jako z Pentagonu, ptám se na WC, běžte nahoru – ukazují ouřadové na příkré točité schodiště, vyjdu do dalších kanceláří, zřejmě nějakých šéfovských, ptám se na WC, tentokrát nějaké úřednice v slušivém kostýmku, běžte nahoru – ukazuje na další příkré točité schody, vyjdu nahoru, v zemi je díra a dvě šlapky (betonové), tak vykonám potřebu a vracím se zpátky, nikoho nic neudivuje, zabezpečovací zařízení nezabezpečuje a s prázdným močovým měchýřem se na svět dívá mnohem optimističtěji. P. se raději jde vymočit barbarsky za roh, neví, o co přichází. Pak už přijíždí autobus do Damašku, nasedáme, asi za hodinu jsme na hranicích, čekají nás další byrokratické zhůvěřilosti, trochu se to protahuje, platíme zase jakési nesmyslné poplatky, vypisujem kvanta formulářů, celé martyrium s námi absolvují ještě nějaké dvě holky, Norky, jsou z toho poněkud otrávené, nás už nemůže nic překvapit. Do Damašku přijíždíme o půl sedmé, vysazují nás někde na předměstí, sháníme servis bus do centra, odsud nic nejede, rychle se stmívá, nakonec nás odváží úplně cizí chlapík na stanoviště servisů, asi kilometr cesty je to, pak už to jde ráz na ráz, nalézáme do mikrobuse se všema bágla, k tomu dalších osm lidí, jsme tu narvaní jak ve vepřové konzervě (ve vlastní šťávě), ale vem to čert, jedeme asi hodinku, pak se vysoukáme ven, platím, nastavuji řidiči ruku plnou drobáků, ať si to sám přebere, cosi odebírá, ale mám pocit, jako by si nic nevzal, tma už je jak v pytli, hledáme ubytování, dnes už berem vše. Vlezem do hotelu s nějakým dlouhým honosným názvem, už si nepamatuju jakým, ale to je jedno, protože bych ho stejně nikomu nedoporučil, pokoj vzor „psychiatrická léčebna“, vykachličkovaný až ke stropu, nevím, jestli tady nekšef-tujou s lidskejma orgánama, stačí to pak jenom vyšplíchat hadicí, v rohu místnosti stojí vyzděný hajzlík se sprchou, umístěnou přímo nad mísou, z místnůstky se line neuvěřitelný puch ucpaných odpadů, dnes si koupel odpustím. Vyrážíme ještě do města na večeri, vlezeme do nějaké nóbl putyky, nevadí, dnes už si to zasloužíme, objednáváme si vynikající krémovou polévku se žampiony, kuře s rýží a skopové stejky, šéfkůvek nás bere na exkurzi do kuchyně, zrovna připravují místní specialitu, pečené mozky z mrtvých oveček, pěkně vcelku, do toho teda nejdu. Platíme cenu lehce nadstandardní a vracíme se na psychinu,

vlezu raději do spacáku, stejně mě hned cosi svědíl, usínám pod roztočeným stropním ventilátorem, hučí temně, hororově, jenom doufám, že se v noci neurve a druhý den nebude ve zprávách na TV Nova noticka o třech českých občanech, zmasakrovaných v jednom z damašských hotelů čepelemi z utrženého větráku.

25. 9. Damašek

Dobře to dopadlo, probouzíme se. Ale další noc v tomhle hotelu už ne. Z internetu, z normálních zdrojů, mám zapsaný hotel Al Haramain, mělo by to být pět minut od centra. Nacházíme ho poměrně brzy, první dojem – klasická oprýskaná, lehce se bortící budova, ale přece jenom vlezeme dovnitř. Jsem okamžitě nadšený, vstupní hala a vlastně i celá budova jsou v přirozeném koloniálním stylu, žádná blbá moderna, sympatická recepční i cena, 1800 sypek za poměrně velký třílůžkový pokoj s balkonem, pohodlné železné postele, hajzlík a sprchy sice na chodbě, ale vše čisté, uklizené, odsud spěchat nebudeme. Navíc je hotel plný normálních batůžkářsko-dredařsko-travních typů napříč „rasami“, takovej malej rynek boží... Zabydlíme se a vyrážíme do města, celý den bloudíme obrovskými starobylými sůky, tržnicemi, plnými všeho, místy nepochopitelného, a zase ten ryzí, skvělý orient, s neskutečným hemžením, šrumcem, chaosem, který by mi u nás neskutečně lezl na nervy, ale tady je vše přirozené, prostě to – odsejpá... Zpočátku trpím lehkým českým postižením, že mě někdo obere, neustále kontroluji v tom davu stav kaps, mám tam celkem balík bankovek a pas, postupně pochopím, že to nikoho ani náznakem nezajímá, a kašlu na to. Odpoledne vlezeme do starého města, okamžitě se mi vybavuje Meyrinkův Golem, mystika jako prase, tak nějak jsem si to vždycky představoval, neuvěřitelně úzké a neuvěřitelně křivolaké uličky, záhadné stíny, zvuky, balkony podepřené neopracovanými dřevěnými kůly, některé protilehlé domy se tak sklánějí k sobě, že se téměř dotýkají čely, za pravé úhly a rovné stěny se tady nejspíš v minulosti krutě trestalo, jiné vysvětlení mě nenapadá. Žádní turisté, žádní místní, jen občas kolem mne něco prosvítí na rozhrkaném kole, vítr zvedne jemný prach, bouchnou nedovřená vrata, ozve se tiché pravidelné klepání na stěnu jako při vzdálené kopulaci, tlumený dětský pláč střídá nenápadný zvuk jakési nesrozumitelné modlitby, všechno do sebe zapadá a působí jako živý organizmus. Kurva, to je jakási romantika...

26. 9. Damašek

Ráno se probouzíme do nezvyklého žlutého šera, u otevřených balkonových dveří je všechno pokryté vrstvou jemného prachu, stůl, postele, bágly, foťáky. Drsnej smog – podotýká P. Vyrážíme opět do města, dnes máme v plánu návštěvu Národního muzea a Ummájovskou mešitu, potkáváme lidi s rouškami přes obličej, fakt se celkem blbě dýchá, tady mají teď výhodu ty ortodoxní muslimky, zahalené od hlavy k patě, s burkami. Prachem je přikryté celé město, auta i budovy, vše je osvětleno zvláštním rozptýleným světlem, jsme figury bez stínů. Před zapadlým obchůdkem s českým sklem sedí stařík, dáváme se s ním do řeči, umí česky, asi je kouzelný, vysvětluje nám, že se v noci přehnala nad městem písečná bouře, to už se tady nestalo hezkou řádku let, říká, v podstatě jsem rád, že můžu být u toho. Žádný smog. Procházíme muzeum, určitě to stojí za to, hned v sousedství je autobusové nádraží, zítra bychom rádi vycestovali do Maaluly, sháníme nějaké spojení, nikdo nám není schopen poradit, necháme to na zítřek, na ráno. Vracíme se do centra, sůkem projdeme k Ummájovské mešitě, v krátkých kalhotách nás ale nepouštějí dovnitř, musíme se jít obléct, v jakési šatně fasujeme slušivou šedivou suknici po kotníky, odložíme ještě sandály a jsme konečně vpuštěni, nádhernej čistej prostor, po tom všem rachotu najednou ticho, ani se nechce věřit, že jsme uprostřed nejrušnější části Damašku, kolem mne prochází skupinka černých žen s potetovanými obličejí, zpívají nějakou modlitbu a pravidelně se u toho buší do hrudníku, *whoom!*, *whoom!*, duní to, sedám si na zem a nechávám působit atmosféru, umocněnou tou neexistencí oblohy, žlutým písečným přitímím, zase se mi do palice nekompromisně dere ten g. l., česky d. m., duch místa (ať to zní jakkoliv zprofanovaně). Večer usedáme před malou staroměstskou kavárnou, kousek od jedné z mnoha mešit, muezzin zrovna svolává k modlitbě, dáváme arabské kafe s příchutí kardamomu, doma bych to určitě nepolkl, ale tady mi to chutná, necháváme si zapálit šíšu se silným bahrajnským tabákem, během hodinky prodělávám zase ty svoje tři poctivé výstupy na vrchol...

27. 9. Maalula

Ráno, hned u hotelu, nás odchytil jeden z těch místních taxi-jasnovidců a ptá se hned *Maalula?*, nevím, proč vždycky řešíme ty odjezdy, když to jde samo, zkouší na mě cenu 2500 sypek, pak nastává oblíbené kolečko: nemám zájem, 2200, ne, to je moc, 2000, raděj pojedeme autobusem, jakou máš teda představu o ceně, nemám žádnou představu, 1900, dík, fakt nechci a už mě nech, chci si koupit džus, řidič teatrálně odchází, pak nás dobíhá, 1800, dobrá, jedem, je spokojený, my taky. Podle mapky to mělo být šedesát kilometrů, nakonec jsme ujeli poctivých sto, projíždíme hezkými udržovanými vesničkami, na jednom z jejich oblíbených, neoznačených a téměř neviditelných retardérů málem vylítneme ze silnice, jedeme kolem tankové střelnice, mají zrovna nějaké manévry, pak přes poušť, vidíme první kopečky a pak už se objevuje cíl naší cesty, městečko přilepené ke skalnímu masívu, podle průvodců nejbarevnější město v celé Sýrii, no, je to tady trochu do modra, to je pravda, Maalula je taky poslední místo, kde se dodnes mluví původní aramejštinou z dob Krista, poslouchám, poslouchám, žádný rozdíl samozřejmě nepoznám, ale už ten fakt sám o sobě je zajímavý. Jdeme se podívat do kláštera sv. Sergia, je to vyhlášené řeckokatolické poutní místo, údajně jeden z nejstarších křesťanských klášterů na světě, v kostele, v hlavním oltáři, jsou vybroušeny drážky pro odvádění krve zvířecích (snad) obětí. Část klášterního komplexu je vytesána do skály, je odsud skvělý výhled na celé údolí, na nejvyšším vrcholku skály stojí obrovská bílá socha Krista à la Rio de Janeiro, samozřejmě menší. Jdeme se ještě projít soutěskou sv. Tekly, posedíme na kávě a pak už zase naše taxi. Řidič nás ještě ukecává na nějakou projížďku, nasazuje cenu, ale je to takové sci-fi, že hned odmítám, něco chvilku brblá, ale jede směr Damašek. Řeže to celou dobu 130, nic nás nesmí předjet, nic nám nesmí ujet, chlapík je tak trochu psycho, pouští v rádiu místní disco a vsedě tančí s rukama nad hlavou, nevšímá si číhajících agresorů – retardérů, nakonec nás ale doveze v pořádku, přebere prachy, loučí se: *Salam*, asi jde do masny, koupit si za utržené peníze nějakou tu svačinku. Stmívá se, hledáme nějakou hospodu, nakonec vlezem do typického „padajícího“ domu, uvnitř zase ten úžasný francouzský koloniální komfort, tady to bude masné, už se ale nemůžeme nenápadně vytratit – číšník nás uvádí ke stolu, za chvíli máme před sebou hromady jídla, zase tu výbornou krémovou polévku, maso, mísy s ovocem a čerstvou zeleninou, posedíme, platíme skvělých 1000 sypek i s bakšišem, no nepřezerte se...

28. 9. Damašek

Ráno zajdeme do internetové kavárny, má to mladej klučina, všechno funguje, jak má, což je tady malý zázrak, vyberu mejly, zjišťuji počasí v Česku – žádná sláva, chceme zaplatit, borec někde zmizel, nakouknou za pultík a vidím ho modlit se na roztaženém koberečku, je zrovna čas, tak počkáme, až to odkýve. Pak opět vyrážíme do města, povinná procházka sůkem, zajdeme až do nejstarší části, působí to tu trochu pekelnicky, rozpálené kovářské výhně, sklady rezavého železa, blikající světlo elektrických oblouků, svářeči dělají svoji práci přímo na ulici, za plného provozu, pak přechod do masa: hlavy, vnitřnosti, pařáty, dál už je to mírumilovnější – zelenina, koření, čaje, cukrovinky, borci prodávající akvarijní rybičky na chodníku, chlap jak hora nabízí čtyři nafukovací balónky (nena fouknuté), etc. Sedáme před nějakou osvěžovnu, objednáváme si džusy z čerstvého ovoce, nechávám si vymačkat oblíbená granátová jablka, pěkně vychlazená, sedíme a sledujeme pouliční ruch, nějaká ženská parkuje auto, slušně to naboří do káry před sebou, nedá se říct, že by ji to nějak rozhodilo, vylézá z auta, zavírá dveře, nic nekontroluje a odchází, spokojená, že sehnala dobrý flek na parkování, kolem nás prochází školáci v modrých uniformách, drží se za ruce, šestáci už mají slušně pěstěné kníry, osmáci, to jsou větší borci, ti už zakládají poctivé bíbry. Odpoledne se oddělují, chci to tady pořádně prolézt a něco z té atmosféry dostat i na kameru, celkem se daří, pomalu se přesouvám dál od centra, ráz města se mění, už tu nejsou naprosto žádní turisté a místní po mně nějak víc pokukují, alespoň mi to tak připadá a není to moc příjemné, nakonec se ocitám v klasickém slumu, míjeji mě černí hromotluci v zelených hábitech s nějakým velkým žlutým znakem na prsou, pomalu se tady zamotávám, přicházím na konec jedné uličky, za vraty už je vidět jen hřbitov, dávám se jinou ulicí, končí zase hřbitovem, další ulice, další hřbitov, motám se tady v jakési hyper-márnici, všude kolem jen náhrobky a ticho. Zkouším se vrátit stejnou cestou, končím ještě na jednom krchově, ale pak už se ocitám na hlavní ulici, směr starý sůk, trochu jsem si oddychl... Sraz máme před včerejší hospodou, kupodivu nás tam už poznávají, dáváme večeri, dostáváme i pivo, toče-

né, alkoholové, nechce se nám na hotel, nějak si začínáme uvědomovat, že zítra po půlnoci, resp. tedy pozítří, letíme už domů, do té kasy a věčného zatažena.

29. 9. Damašek

Trochu si pospíme, ale stejně do dvanácti musíme vyklidit pokoj, balíme, platíme, bágly našťestí můžeme bez problémů nechat v recepci, zlatý Al Haramain, vřele doporučuji... Pak už jen víceméně bezcílně bloudíme po ulicích, nakupujem nějaké ty *presents*, utrácíme poslední prachy, posedáváme v kavárnách, není už to to oné, stmívá se, taxík na letiště máme domluvený na devátou večerní, vyváží nás těch posledních padesát kilometrů z města. Posedáváme v letištní hale, našťestí to celkem ubíhá, sedíme uprostřed houfu zahalených ženských, čekajících na letadlo směr Teherán, přisedává si ke mně jejich mužský průvodce, chvilku s ním zdvořilostně kecám, pak se zvedají a odcházejí k letadlu, po chvíli už jdeme na odbavení i my, poslední drobáky utrácíme v letištním baru za teplý Heineken, třetinka v přepočtu za sto českých, dívám se na teploměr, ve tři hodiny po půlnoci 31 stupňů, nastupujeme do letadla, cesta zase skvělá, letadlo jsem si evidentně oblíbil. Pak už přistáváme, v Budapešti je slabých šest stupňů, nic moc na kraťasy, lidi nervózně spěchají do farchy, postávají na zastávkách v zimních bundách a čepicích, sedáme do nějakého non-stopu, dáváme na zahřátí kafe a panáky, za hodinu nám odjíždí autobus směr Brno... Tož tak.

Závěrečné vysvětlivky a upřesnění:

Cenové přepočty:

SYP (syrská libra), Kč = cena × 0,4

LBP (libanonská libra), Kč = cena × 0,013

JOD (jordánský dinár), Kč = cena × 27,70

Slovník použitých arabských výrazů:

lá – ne

šukran – děkuji

ishál, džerja, diarrhoea (*angl.*) – 3× průjem

súk – tržnice

is-salámu alékum – mír s vámi

šíša – vodní dýmka

Vzdálenost:

celková cca 7000 km, z toho 1800 km najeto po S. L. J.

Cena za jízdné:

Paseka (Sanatorium) – Damašek a zpět: 7900 Kč

ANTONÍN MIKŠÍK (* 1960) *MLÁDÍ A DALŠÍCH TĚMĚŘ TŘICET LET PROŽIL V UNIČOVĚ. V LETECH 1987–1994 SE PODÍLEL NA ORGANIZOVÁNÍ NEOFICIÁLNÍCH VÝSTAV AMATÉRSKÝCH VÝTVARNÍKŮ V UNIČOVSKÉM PARKU. BYL ČLEMEM VSUV+H (VOLNÉ SDRUŽENÍ UNIČOVSKÝCH VÝTVARNÍKŮ + HOSTÉ). OD ROKU 1988 S RODINOU ŽIJÍ A PRŮBĚŽNĚ TVOŘÍ V OBCI PASEKA, V PODHŮŘÍ JESENÍKŮ. OD R. 1992 SE ZÚČASTŇUJE AKTIVIT VOLNÉHO SDRUŽENÍ VÝTVARNÍKŮ OCTOPUS V RÝMAŘOVĚ. VĚNUJE SE PŘEDEVŠÍM FOTOGRAFII, NÁRAZOVĚ TAKÉ GRAFICE, TVORBĚ FILMŮ A PSANÍ POVÍDEK. V R. 1998 ABSOLVOVAL INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE NA SLEZSKÉ UNIVERZITĚ V OPAVĚ (DIPLOMOVÁ PRÁCE NA TÉMA ČESKÁ SURREALISTICKÁ FOTOGRAFIE 80. A 90. LET). DOPOSUD SE ZÚČASTNIL ASÍ 90 VÝSTAV A VÝTVARNÝCH AKCÍ V ČESKU, ALE I V POLSKU, NĚMECKU A ŠPANĚLSKU. PUBLIKOVAL V ČASOPISU PSÍ VÍNO. www.antoninmiksik.com*

POUSTEVNÍČCI

celou noc bóra melancholičtější
než alpský fén
trhala plíce ze vzduchu
a mozek z hlavy
ouplněk organizoval chaos
temných mas tam dole
i nahoře
jitro jako každé jiné
tři tisíce procitlých ulit
nikdo nic neviděl
nikdo nic neslyšel
překvapení
jak je moře chladné

(Živogošće, Chorvatsko, 2001)

KALAMAKI

oh! you've ever been here!
zvolal ten řek
yes – i was here two years before
odvětil jak nejlíp umí

do košíku vkládá chleba a jogurt vodu a víno
v řádu věcí od všeho dobrého
a uvažuje zda řek jako řek – dór či mínójec
tenhleten kréťan

ale zapřádat debatu?
zaplatit a honem k moři!
do jiných vln se stejně nořit
šnorchlem ucpanou hubu

jako poprvé anebo naposled
čingliš tu více neunosí
večer co večer poklábosí u svíce
s lampou červeného

(Kalamaki, Kréta, 2007 a 2009)

BOSNA

(M. Libigerovi)

most jako meč
na cestě do ráje nepřejdeš
jen bílá smrt ve stélách náhrobků stojí
minarety bez hlesu
a v međjugorje pálava bez milosti

žízeň jako břit
vrgoracké víno nespraví
túristům domorodej druhák
o válce mlčeli – jak jinak –
ale mluvili mile k dětem

(Mostar, Bosna, 2001)

ELAFONISI

(Ifigenii V.)

elafonisi?
název zavádí – jelení ostrov
kdeže se tu vysoká pase
v ostnaté pustině mezi dunami?

pověst přece praví cosi o řecké krvi
prýštící pod tureckými šavlemi
když úkryt bekotem přes lagunu
beránek saracénům zradil

ale elafonisi je eufonické euforické a erotické
ochutnáváno všemi smysly lovce beze zbraní
zakoušejícího bezbřehou slast z dobytí ráje
é-lá-fó-ní-sí...!

hravě utíká z polibku od rtů
s vichrem nad moře vane
kane jak mrdka mínójské bohyně
a zpěněno bouří z ostrých útesů

na věčnost by tu snad zbýt chtěl
sám s ní a se vším splynout
jen čím povraždit každý boží den
pár stovek nájezdníků
aby písek stále znovu a více růžověl?

(Elafonisi, Kréta, 2007 a 2009)

Jordánsko, 2010

Jordánsko, 2010

VÝLOV

Tomáši Lotockému

Seděli jsme na šatně *Divadla prchajících* v Gottwaldově, jak se někdy začátkem osmdesátých let min. stol. začalo říkat gottwaldovskému *Divadlu pracujících*, protože tehdy z něj začala prchat na Západ velká spousta lidu, především kluci z techniky. Byly dvě hodiny odpoledne, a jak říkal hadrák Parmík: co s načatým životem... Snad jenom umýt deku anebo vyhodit bradu nebo dát šprtec. Protože na hospodu nebylo. Protože gáže měla být až za pět dní. Takže než mělo dojít k závažnému, jestli deka anebo brada anebo šprtec, aspoň se klápalo. Taky o emigraci. Milunka ani moc ne, protože mu ještě krvácela ústa, která, jak jsem se dozvěděl, mu před chvílí rozbil Pavel. Pavel byl umprumák, který se už třikrát hlásil na Akademii výtvarného umění, a z nějakých důvodů ho pořád nebrali. Takže se živil jako kulísmán čili manuel. Já jsem byl jejich bočák, mistr levé boční party, a měl jsem už přes čtyřicet. Levá boční parta ještě „obsahovala“ Michbucha a Frenka, dvakrát rozvedeného disidenta, který se nedávno vrátil z krimu. (Levá boční parta se dělila o jeviště s pravou boční partou. Každá z nich měla na starost především svoji půlku jeviště.)

Frenk jednou svojí poslední ženě řekl, bydlel tehdy v Neubuzi či kde, že teda jede do Gottwaldova pro tu ledničku – a odjel i s penězi na tu ledničku do Jugoslávie a odtud se dostal do Itálie, kde měl domluveno s jedním kámošem, že se tam setkají – a pak rázem zbohatnou. V Kanadě chovem merel, což je druh sobů, jimž se uřezává paroží a mele na prášek, po němž perfektně stojí i devadesátiletým staříkům. Aspoň tak nám účinky toho afrodiziaku líčil. Kámoš však nedorazil, a tak se milý Frenk vrátil do ČSSR a náš lidový soud ho za opuštění republiky odsoudil na rok natvrdo. Frenk seděl na Pankráci *aji s nejakým Jurú Dinstbírem, perfektním chlapem, kerý dostával od ctitelek sušené meruňky až z Austrálie a s ostatníma muklama na patře se o ně dělil. Od té doby jsem nikdá sušené meruňky nejedl. Správný hošan tam byl aji nejaký Vašek Havlů, strašně slušný maník, ten byl tak slušný, že kdyby mu někdo plivl na botu, tak mu snád' ještě aji poděkuje.* Fakt?, divil se Michbuch, Michal Buchta, strojní inženýr, který se ovšem rozhodl, že se strojařinou nikdy žít nebude, což svědomitě plnil a živil se jako kulisák a byl s námi tehdy taky na té šatně.

Vysvlékali jsme se, polehávali, někteří se pařili ve sprše, když nahlédl strojník Tonda Stavjaňa: „Chlapi, co se tady válíte jak kokoti?! V Čubovicích je výlov rybníka, loni tam prodávali kapry jak nohy za třicet kus. Jedu tam s Jackem, ale už mám plno.“ Jack byl druhý strojník. Houby měl plno. A i kdyby neměl plno, stejně by Tonda žádného kulisáka do svého rozpadávajícího se chevroletu nevzal. Nanejvýš herce. Natolik jsme se znali.

Milunka řekl, že on by se mohl na nějaké kapry vysrat, i kdyby byli za deset. Řekl jsem mu, ať je teda na odposlechu, a kdyby se někdo po nás ptal, že jsme jeli do skladu pro nové kulisy. A šel jsem a nastartoval svého „blúbirda“, modrého Trabanta 601 ccm v provedení combi, a zbytek party přišel vzápětí. Frenk s Pavlem a Parmík se vecpali na zadní sedák, dvoumetrový Michbuch měl nohy až v zapalování. Jenom jsem se modlil, aby se nám cestou něco nestalo, abychom třeba nepichli. Abychom byli do půl sedmé, půl hodiny před představením, zpátky, abych mohl inspicientovi předat scénu.

Veřejné parkoviště v Čubovicích bylo skoro prázdné. Zato voda v rybníku málem přetékala hráz. Ale na hladině žádná rybí huba, jenom suché listí, kterým jenom vítr kolébal. Pavel utrousil, že je to nějaké divné. Jestli s nama Stavjaňa nakonec nevydrbal. Protože jak znám z obrazů výlovy rybníků, tak uprostřed špiny se vždycky plácá několik špatně osvětlených a většinou špatně namalovaných figur a v té špině bývá zpravidla jeden hozený lesk coby zbytek vody. Michbuch řekl, že v Čubovicích asi mají novou metodu, možná budou honit kapry ponorkama. Jeden by nevěřil, jak byl blízko pravdy.

Na hrázi rybníka vedle osamělého stánku, v němž si prodavač brousil o cosi nůž, stál autojeřáb. Před stánkem zívala káď, o kterou se opíralo pár ženských. Kolem vody bylo rozmístěno několik vater, u každé klečel ke startu připravený svazarmovec se zapalovačem v ruce (a jak nám jeden z nich potom řekl,

ještě s rezervním v kapse, kdyby ten selhal) a kde tu po stromech a křoviskách visely ampliony. Kde tu po stromech viselo šedivé ovoce amplionů.

Úderem patnácté hodiny v amplionech zatutalo – a zazněla čubovická hymna. Načež ze srubu ve stráni vyšel pobledlý tlustší chlapík, předseda toho vysokohorského zemědělského družstva, a spustil do mikrofonu oslavnou řeč na lidskou práci, aby na závěr zvýšeným hlasem vypěnil: *Tímto považuji náš předvánoční výlov kaprů za zahájený. Zapalte ohně na horách!*

Nadržení svazarmovci přiskočili k vatrám, zřejmě pořádně prolitým benzínem, protože každá hned vzplála jak pionýrský šátek. Smrákalo se, na temné hladině dováděl jen sem tam nějaký list, když do Frenka kdosi zezadu žduchl: *Uhni, vole, ide žabák!*

A z tlupy diváků za námi vystoupil potápěč v černém neoprénu a zdvíhaje nepřírozeně kolena, propleskával ploutvemi tu hráz. Jak mu potom voda zkracovala nohy, rozsvítil si ještě čelovku. Aby vzápětí v rybníku zmizel. Kde je, odhadovali jsme jenom podle toho, jak se chrchlík světla z té čelovky pod vodou pohyboval. Chvillemi se dokonce zdálo, že se žabák utopil... Ale ne, opět se vynořila jeho neoprénová zadnice, a opět zapadla do vln...

Načež se z nebe spustila „kočka“ neboli hák. Zatímco jsme totiž zírali do tmy, z autojeřábu za námi se nad námi vysunulo rameno s kočkou neboli hákem. Z vody zamávala ruka černého akvabela a hák sjel k hladině. Autojeřáb odbafal a začal zvedat nejen hladinu rybníka, ale i síť plnou ryb; a vzápětí se rameno začalo zkracovat, opsalo ve tmě půlkruh – až nad tu zívající kád', prodavač vyskočil na okraj kádě a přeřízl provaz, který zajišťoval obsah sítě pohromadě – a dolů napadala záplava pravých třeboňských českých kaprů, zlatavých šupináčů i nádherných lisců za třicet.

Když jsme se ovšem podívali na ohromnou řadu lidu směřující od kádě do hor, protočily se nám panenky. A podruhé se nám protočily, když jsme se k lizu dostali konečně i my kulísáci. Na váze sebou háze-li už jenom chudáčci tolik podobní těm hubeným předchůdcům kaprů, divokým sazanům. Taky za třicet.

Dohromady jsme jich nakoupili asi deset, nacpali do igelitek, naházeli dozadu do auta, tedy do trabanta, a vyrazili.

Maryša, která se ten večer hrála, byla výborné představení. Několik stěnek, dva stoly a pár židlí. Asi tři čtvrtě hodiny jsme scénu stavěli, dvacet minut bourali. A bez jediné přestavby!

Čili jsme měli čas věnovat se během představení rybám. A jako obvykle pitnému režimu. Frenk vypůjčil v rekvizitárně nože a s mírně nalitým Parmíkem se pustili ve sprchách do práce. Krev stříkala po kachličkách, umyvadla ucpávaná šupinami přetékala. Michbuch se na to nemohl dívat, a po chvíli zase ano. A pak nám všem vynadal do praset, a že jde radši do portálu dívat se na Maryšu!

(A Pavla popadla múza a začal ten masakr kreslit. A prý to byly jedny z jeho nejlepších kreseb. Právě ty mu prý pomohly, aby se po osmdesátém devátém na akádu konečně dostal. Napočtvrté, ale přece. Kdosi sice říkal, že měl ty kresby kapřího mordy i hezky pojmenované: Totalita I, Totalita II, Totalita III. Ale to byla nejspíš pomluva. Protože on fakt uměl kreslit a my kulísmani jsme mu tu akádu záviděli. A já, jejich boční mistr, který měl už přes čtyřicet, možná nejvíc.)

PORNO

Petru Palarčíkovi

Říkali jsme mu Chloupek. Naše rodina mu tak říkala. Byli jsme s jeho rodinou v Jugoslávii na dovolené. Teda byli jsme s jeho rodinou na dovolené..., seděli jsme s nimi u jednoho stolu. Oni byli tři, my jsme byli tři. Náš Boris měl sedmáct, jejich Marek rovněž. Chloupek byl středně vysoký, s intelektuálním břichem, nevýrazný blondák, oči šedé, zvláštní znamení žádné – až na ten chloupek. Z útrob nosu na náhorní ret. Anebo to byl vous rostoucí z náhorního rtu do nosu? Nevím, už se nepamatuji. Setkávali jsme se hlavně u juhy k obědu a u juhy k večeři. (Plus něco k tomu, co na talíři nezabíralo moc místa.) Last minute zájezd... Juha, jak se určitě ví, je teplá polévka, jejímž základem je horká voda a vegeta. Můžou v ní být i písmenka, nudle, mrkev. Taková homeopatická. Vysmívaná. Ale jak nám říkal delegát, velice důležitá pro naše žaludeční stěny. Studenou mořskou vodou a zmrzlinami decimované. Jestliže je každý

den tím teplým roztokem roztáhnete, vaše střeva nebudou trpět. A taky že jo, potkávali jsme se u toho stolu v Rovinji s Chloupkovými denně a nikdo z nás neměl problémy.

Tak rádi jsme je ale zas neměli, abychom je poslouchali i na pláži. Byli jsme totiž, jako tehdy většina českých a slovenských turistů, na cizince. A protože jsme se už tu a tam dostávali na Západ a Jugoslávie byla něco mezi, a protože jsme chtěli mít taky hypermarkety a v nich taky tolik psích konzerv, krekrů, dresinků a vložek, hleděli jsme do huby Zápaďáků i na plážích. Chodili jsme se ženou a synem mezi ně až dozadu ke starému lomu na mramor, z něhož se stavělo ve středověku i v Benátkách. Bylo to od rovinjského přístavu poměrně daleko, byl tam klid a vyskytovali se tam i nudisté. Skoro denně tam polehávali profesor sociologie ze západního Berlína, majitel obchodu s motorovými pilami z Vídně a jeho syn, neustále se krémující zubařka z Mannheimu, anglický řezník z Rugby a jeho žena Chloe tam trávili honeymoon, potápěli se tam rakouští vysokoškoláci Michael a Wilfried, zvaný Wifi. Černozelelé pinie nad námi jako by neustále kartáčovaly nebe a jako časované bombičky v nich neustále tikaly cikády...

Moje žena do úst těm cizincům moc nehleděla, většinou si četla. Náš Boris většinou se slovy jejda, jejda skákal do vody, protože okoličnaté dívky byly nahoře často bez – a jemu, sedmnáctiletému, to nedělalo dobře, anebo dělalo, jak se to vezme. (Ostatně od té doby se v naší rodině nadřům říká jejdy.) A jak jsem tehdy v Rovinji vypadal já? Už doma jsem si u starých montérek odstříhl nohavice, a měl jsem prima plandavé kraťasy, které zdálky mohly opravdu připomínat džínsové. A na hlavě vietnamský slamák. Ve Zlíně jsem si ke krabici od bot přidělal dvě provázková ucha – a měl jsem skvělou přenosnou krabici na jehlové pilníky, pilku, šmirglpapíry, provázky, kožené řemínky a rychlolepidlo, protože jsem tam na pláži dělal z mušlí a šišek přívěsky. Které jsem prodával za takové ceny, abych mohl vždycky pro druhý den v samošce koupit nějakou tu flašku nejlevnějšího červeného, kterou jsme na druhý den vždycky v té komunitě společně vypili. Protože nebylo špatné se něco zajímavého od těch Zápaďáků dozvědět; protože od českého horníka z „Kurvine“, od jistého Gustava Incédi, který taky občas přišel na návštěvu, jsem se dozvěděl pouze, jaké oni teď na dile používají stojky, a od jeho ženy, že nekere Češky se tady v Jugošce vubec nehamují, bo na tržišti prodávají aji svoje zaštopované pltky. A jestli jsem zažíval zklamání, když se mě naducaný řezník, majitel dvou obchodů z anglického města Rugby, ptal, jestli Czechoslovakia má rovněž tak kamenité pobřeží, jako je tady? Nevím, ale od toho týpka se moc čekat nedalo. Ostatně už Shakespeare...

Takže když jsem se vracíval z pláže, byl jsem už občas na plech. Přívěsky šly poměrně na odbyt a víno bylo tehdy v Rovinji levné.

Jednou jsem přivrávorál k večeři pozdě, už všichni dojídali a žena mně sdělila, že pan Chloupek má pro nás lístky do letního kina, tak ať to rychle spráším, abychom stihli začátek. Co dávají? Dávají *Sex Svedanek u internatu*. Porno.

Nepočítám-li *Kapku rosy*, černobílý osmimilimetrový film, jak si selka ve stodole dělá dobře roubem (který se jinak používal k vázání snopů), na nějž nás v osmašedesátém, kdy se všechno už uvolňovalo, pozval kámoš Sova, asi dvacet se nás tehdy tlačilo u něho v garsonce, pořádné porno jsem do té doby neviděl. A teď jsem přišel do hlediště a ženský rozkrok tam na mne zíval přes celé širokoúhlé plátno. A na balkonech s kinem sousedících domů jej sledovaly i děti – s bradičkami opřenými o zábradlí.

Kdo ten film viděl, nemusí chvilku číst: Na jednom internátě si žije šest skvěle opatřených Švédů, které jsou navíc technicky velice zručné a plné nápadů. Jedna z nich si dokonce jízdni kolo upraví tak, že si v sedátku vyvrtá otvor. Takže když dívka šlápne na pedál, díky vhodnému převodu se jí protočí panenky a nutně musí kličkovat, jestli mi rozumíte. A ještě pár takových volovin ve filmu bylo, říkala mi pak žena, protože já jsem znaven ze slunka a z vína při kteréš z dalších sekvencí usnul.

Protože to bylo z pláže do restaurace, kde jsme se stravovali, daleko, někdy jsem na oběd, na tu juhu + něco, co na talíři nezabíralo moc místa, ani nešel. Žena mi občas nosila broskve anebo zákusek. A hlavně zprávy, co bylo u oběda nového, co třeba Chloupek. Protože Chloupek nejen věděl, co se kde promítá a jaký je aktuální kurz dináru, ale i kde se prodávají nejlevnější rajčata a botasky, kdy a kde bude nejbližší bleší trh, což mě zajímalo, protože Chloupek jako správný Pražák věděl všechno.

A taky *kráva nafuněná*, jak říkal Chloupek sousedce od vedlejšího stolu, která nikdy nikoho nepozdravila, televizní hlasatelka Leona, nositelka těch úžasných tiziánově přelitých vlasů, byla neustále stře-

dem našeho zájmu. Obzvlášť Chloupek ji uměl skvěle napodobit. Třeba když jí ta tiziánová ofina zmokla a manžel neměl deštník, jenom polyetylenový sáček.

A o těch Švédkách mi pak řekl, že to byl čajíček, že se ani nediví, že jsem na nich usnul, ale Ljudožery u Amazonky že bych si neměl nechat ujít. Nevím už, proč jsem je zmeškal. Úplně mi však stačilo, jak potom na druhý den u jídla Chloupek předváděl, jak kterýsi ljudožer začínal svou mužskou obět polykat od rozkroku...

V září po dovolené se po divadle rozkřiklo, že v Praze je senzační výstava Andrlého obrazů a grafik. Nastartoval jsem trabanta, vzal Borise a kulísky Pavla s Frenkem a vyrazili jsme do víru velkoměsta. Auťák jsme odstavili na parkovišti hned zkraje u stanice metra, abych si mohl taky užívat. Kromě výstavy obrazů od Jiřího Andrla(te?) jsme navštívili ještě tři další výstavy a k tomu úměrný počet hospod. Pavel s Frenkem šli potom spát kamsi na kolej, přítel Pídap, který slíbil, že můžeme přespat v jeho vile v Odo-lena Vodě, nebral telefon. Do Zlína po návštěvě tolika hospod jsem jet ten večer už nemohl a Boris ještě neměl řidičák. Že tedy zavolá k Chloupkům, jestli bychom nemohli přespat u nich, u přátel z dovolené.

Chloupek pro nás přijel přesně, jak do telefonu slíbil. S chloupkem zase na správném místě. Se svojí škodovkou však zaparkoval u pangejtu tak nešťastně, že pak nemohl otočit předními koly a vycouvat. Přesto měl z naší návštěvy radost. Paní Chloupková (to už jsme u nich na sídlišti v 2 + 1) taky a její brgul neměl chybu. Chloupek přinesl pivo a hned jsme vzpomínali, jaká byla v Jugošce modrá voda a jak té krávě nafuněné zmokly vlasy. Během našich hovorů vytáhl Chloupek zpoza skříně čtverec polystyrénu, sundal obrázek ze zdi a na jeho místo to plátno zavěsil. Z pouzdra vyndal promítačku a nasadil film. Boris s Markem se vytratil do dětského pokojíku. Paní Chloupková ke mně přisunula kreky a šla roztáhnout gauč. Myslel jsem, že se budou dávat ty skvělé záběry na naši mámu v dálce u moře, na našeho Marečka v dálce, jak spí na pláži, na našeho tátu opírajícího se o naše auto s americkou poznávací značkou, ale když na mě z polystyrénu jukla jakási Katie Pilbeam s koblihy bradavek prosvítajícími skrz mokré tričko, věděl jsem, kolik uhodilo. Sice jsem se jako správný chlap ani moc jejím výkonům nechtěl bránit (ale těch piv a výstav!), zejména když mně Chloupek vykládal, jakou práci mu dalo ten film vod Vládi ze sousedního vchodu sehnat, ale už po chvíli jsem věděl, že je zle, že usnu, že u Chloupka budu už jednou provždy ignorantský impotent, že ať se snažím jak chci otevřít mlhu, že se už nikdy nedovím, jak vypadaly plítky té Katky, natož její stehna a mezi nimi beztak ta nádherná opačná hlaveň.

fejeton

A CO JEST NA TOM MOL-LI SE SNAD CHYT *)

Loni jsem chtěl jet do Íránu. V Istanbulu nastoupit do TRANSASIA EXPRESSU a v lůžku strávit Tu-recko – až k jezeru Van. Kde koleje končí. Vlak se nalodí na trajekt a za 6 hodin je na hranicích našeho virtuálního nepřítel, našimi médii neustále cepované země. (V roce 2009 jsem jel spacím vagónem do Moskvy a zpět a bylo to v poslední době snad mých nejkrásnějších 70 hodin v kuse.) V Íránu kromě hrobů dvou básníků, Háfeze (háfez = ten, který zná zpaměti korán) a Saadího, v Šírázu navštívit ještě prý nejkrásnější město světa Isfahán, a hlavně město duchů Jazd. Pochopitelně že jsem nechtěl jet sám, ale s básníkem a přítelem Milanem Libigerem. Už byla ta cesta na spadnutí, ale nakonec jsem ji vzdal: čím dál frekventovanější migrenózní bolesti hlavy. Nechtěl jsem přidělovat problémy. Případné shánění cínové rakve, přepravních povolenek, nechtěl jsem zadlužit rodinu. A možná jsem udělal dobře, že jsem nejel. Íránci, jak jsem se na internetu od různých batůžkářů dověděl, jsou velice pohostinní. Nejednoho z nich zvali do rodin, aby aspoň procvičili ty své „pidgin English“, po nejednom chtěli kontakt, který by jim usnadnil cestu na Západ, skoro každého se dotazovali, co říkají zababušeným hlavám svých žen. Co si budem namlouvat, čím víc na Západ, tím víc tújí, plotů, tím víc si chráníme svoje soukromí, v překladu lakomství. Necítil bych se asi dobře, kdybych užíval jejich pohostinnost, a věděl dopředu, že jim ji

*) Ze sbírky veršů Golestán od perského básníka Saadího, překlad J. Entlichera a B. Kočího, 1926.

nebudu chtít oplatit. (Juraj Kalnický, ředitel Slovenského institutu v Moskvě, pozval pár Rusů do rodné Štiavničky, netuše že ruský pár může být i 17, ano, 17 samozřejmých Rusů a Rusek se mu zjevilo kdysi náhle ve dveřích garsonky...)

Nedávno jsem viděl íránský film, v roce 2012 Oscarem oceněný Rozchod Nadera a Simin, z něhož jsem se mimo jiné dozvěděl, že Íránci mají všechny vymoženosti současnosti.auta, kompjútry, mobily, automatické pračky, bezp. zám. hlídané byty, manželské rozvody. A kamera to vše zaznamenávala, většinou z ruky a přes sklo a skrze skla. Jako by se aktéři filmu pohybovali v technickou zahlceném akvarijním prostoru. Často a ve spěchu skákali z auta do auta, ani žádnou hudbu si nepamatuji, přes bulváry se zřejmě nezkrvavenou nohou nedalo přejít a pak zas ti herci pobíhali po úzkých chodbách soudů, mezi povětšinou mladými muži tu a tam odváděnými v poutech, či dokonce s řetězy na nohách, a soudce dobrák – jak z Našich furiantů –, ale rozhodnutí: zadržet na den, na tři dny, na rok či tři... je stále po ruce, a ženy byly v tom filmu nejen zababušené do šátků, ale všechny ještě v gatích, na nich sukně a kabáty a černá barva převládala. Zato chlapi všude vystupovali s předsunutými kníry. Až na jednoho z hlavních hrdinů, dementního starce, o nějž se má starat čerstvě najatá pečovatelka, která když zjistí, že starzec je pomočený, ptá se mobilem zřejmě nějakého tamního duchovního hlídače, co a jak, může-li tu starou mužskou nahotu omýt.

Čili co bych tam já ateista hledal? Zažíval a pozoroval dopravní zmatky, nesvobodu, ty odevšad trčící kníry, očumoval tolika látky spotřebované na ženách? Když cestopis o Íránu, když na internetu je taková spousta informací, se při troše zrůdnosti a zručnosti dá napsat i u nás v Halenách.

A koneckonců nejen v Íránu je spousta náboženské tuposti, ale i u nás v Halenách. Vždyť tady stačí zajít večer do hospody ke Sklenaříkům, když tam přednáší elektrikář Bohuš. Včera mně i jiným přítomcům tvrdil, že mu Bůh vzkázal, že v roce 2017 zjara – na přímý dotaz: v dubnu, spíš koncem – na pět minut zastaví Zemi a každý, ať živý či neživý, bude mítí náhle před sebou zrcadlo, které mu sdělí Pravdu. Inženýr, co se psem v náručí seděl naproti, řekl, že je to blábol. A já: Vsadím celý svůj majetek a svoji starší ženu, že se v tom dubnu 2017 stane kulové. A co vsadíš ty? Napřed řekl, že flašku slivovice. Když se mu hospodská vysmála, že pan Kovanda celý majetek, a ještě ženu, já jsem ju viděla, a ty, Bohuše, kerý temu tak věříš, takové pche, změnil svůj vklad na pětilitrový demižon. Inženýr řekl, že Bohuš blábolí. Že správně ani ten papež tu nemá co pohledávat. Že on nepotřebuje mezi sebou a Bohem žádného prostředníka, Bůh že je všude kolem nás – prostě: z inženýra se vyklubal starokatolík, který ve čtyřiceti letech prozřel, aby zjistil, že jedině starokatolík má na svět (řízený ovšem ďáblovým ocasem, jak se vyjádřil) správný názor.

Když jsem mu řekl, že ještě štěstí, že ty naše víry jsou tak mdlé, viz ten litr, být tu teď mezi námi nějaký šíita, tak nějaký sunnita už má podřezaný krk, řekl, že v tom je právě ta chyba. Že my taky za svoji starokatolickou víru nejsme s to tak bojovat, jsem v jeho povzdechu zaslechl.

Zaplatili jsme a šli po svých. Ve století internetu, nanotechnologie, podvojného účetnictví, sarinu, i octu v prášku. A na nebi měsíc jako zívnutí, jak řekl William Faulkner. Ten, který rovněž řekl, že zvířata slyší, větrí, okusují, pozorují, ohmatávají, že věří především svým smyslům, a člověk bohužel nevěří ničemu, co není napsané.

V HALENÁCH UŽ SKORO ZA TMY

I

Zatímco jsme loupali ten kmen snad 20 metrů dlouhý
ženské mašlemi z Fatry
zdobily jehličí
Tuším že mladý Badal přinesl podpěry
dvě a dvě vždy stejné délky jsme svazovali obvazy
a hladký a studený kmen
jsme postupně naši vaši tu májku zdvíhali
až patka do jílu jak do slečny
A ten co hlídal směr
aby někomu kmen neponičil obličej
rozdával potom rukám už do tmy
zápočet
za ten málem s nebesy styk
přepálenou zavařeninu prý

II

Místo májek budem jednou zvedat
zraky z tújí
Šel jsem ještě pospat k pultu u Heleny
Elektrikář Bohuš nahrbený štafle v kalhotách
z něj lezly
růžové vlasy ondulovala kalná zářivka
držel nad našimi choroši s očima
v tom kouří řeč:
Bůh mu frapantně minulý měsíc sdělil
že zjara – nejspíš v dubnu – 2017 zastaví na 5 minut Zemi
a každý dostane do rukou zpětné zrcátko
a to mu Pravdu zjeví
Řekl jsem mu že v tom dubnu 2017 se stane hovno
Že klidně vsadím celý svůj majetek i svou starší ženu
Bohuš s těmi kynutými vlasy že flašku slivovice
Když se mu hospodská zvedajíc pohrdlivě
ňadro náhle podívala do ní
restituoval tu flašku demižonem
ten kluk od Duky

NÁHLE V NOCI

se probouzím s pocitem že se něco ve mně utrhlo a padá
přesto mne nic nebolí Nic se neděje
Ale jako bych byla uvnitř dutá

Jsem studna ale zároveň jsem i ta co se do studny dívá
Měla bych o tom vědět víc... a nevím
protože moje voda přitéká vodovodními trubkami
Účel a prostředek
Technická partitura

Pod okny žluté světlo pouliční lampy:
vaječný koňak v odporně špinavé obří číši s mrtvými těly mŕ
U mne v pokoji všechno v klidové poloze:
přes židli rifle a mikina
na zemi rozevřená kniha hřbetem nahoru:
ležící rozpažené tělo kajícíka?
Ale ne – je to unavený pluh

Bojím se – tedy jsem
Úzkost prý mobilizuje naši energii
pokud nás ovšem naprosto neochromí
jako bůh Pan který číhával v lese a děsil poutníky
kůzlečí kopýtka v jezdeckých botách

Ze žlutého světla pouliční lampy je v tuto chvíli roztavená šavle
Měla bych se ráno někoho zeptat při jaké teplotě se to může stát...

ŽLUTÁ PODKOVA MODRÁ HŘÍVA

Ale není to milovaný Marc Chagall
Je to jen touha po barvách
Kostel vyrůstá z šedavého oblaku který je plný vody
kostel bude na zem poslán jako déšť
Nejdřív z něj vypadne starý těžký klíč
pak svícny sochy
rezavé hřeby z kříže
všechno k čemu ses modlil tě může zabít
i malý oharek svíčky ztěžkne volným pádem

Hledám
pořád hledám
novou choreografii díků
třeba skákat s dětmi panáka

nebo se naučit názvy trav
umět zpívat na řece Punkvě píseň Kukurukukú
ale ne příliš hlasitě jen tak akorát
stěny jeskyně jsou křehké jako tváře starých žen

Díky jako bavorské vdolečky
Díky – třeba chlapcova košilka na šňůře
třepetá se a vlní jako žalm z tenkého plátýnka
Takové díky!
Takové přenádherné díky chci vyslovit...

NA TROJSKÉ PLÁNI

Předloňské září v Turecku
Očekávání kulminuje
Pak stojíš na trojské pláni a hledáš fyzicky přítomnou historii
jaká je k spatření v muzeích a starých chrámech

Není to vlastně holá pláň a není rovná jako tenisový kurt:
nízká křoviska listnaté stromy s revmatickými kmeny
zdá se mi to? Jsou nakloněny jako by
poslouchaly vzkazy odněkud ze země
Prostě chci povědět že nemíří do nebe
Na jedné větvi sedí pták a nezpívá
Žádný pták tady nezpívá
Snad mají odpolední přestávku
nebo jsou solidární s osudem
který pro ně není mysteriózní literární odkaz
ani galvanizovaný článek kulturních dějin

Zdi pod nánosem hlíny
Jedna je právě ozářená sluncem:
vhodný objekt pro foto a fantazii kuchyňská zeď... třeba
Proč ne královská?
Protože by tu nikdo nemíchal kaši – nevím už pro koho

Trávu tady nespásá žádný dobytek
je to prostor bez ovcí bez jediné kozy
ba i bez toulavých koček
A to je důkaz že i smrt může být mrtvá
navzdory veršům

Torza sloupů leží v trávě
jako vertikálně rýhované ohromné sloní nohy
s useknutými tlapami
ale žádný slon nezrušil Tróju
pokud vím...

Na stupních amfiteátru rozbalujeme svačiny a pijeme
zteplalou vodu

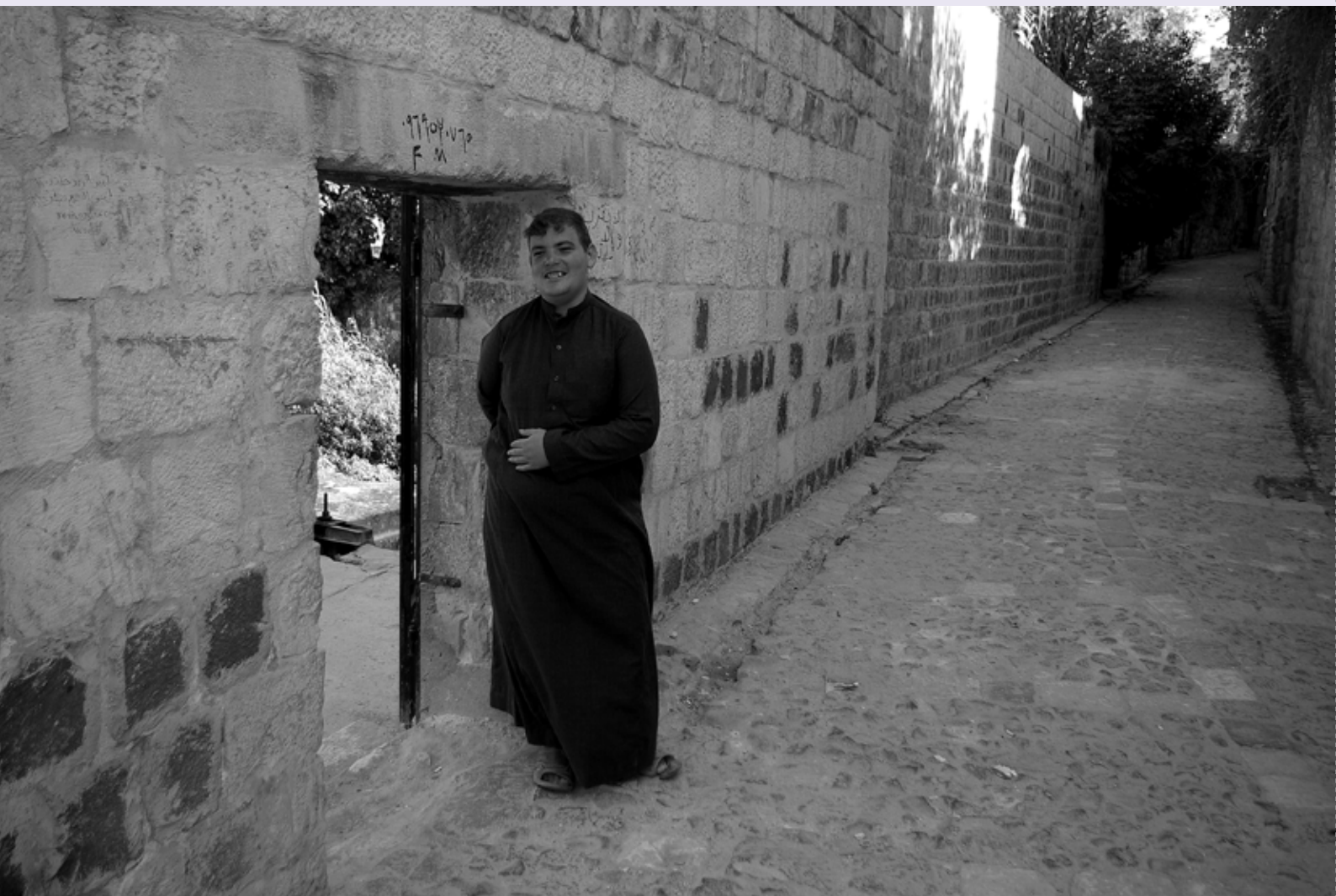
Zalykám se v extázi a zároveň se propadám
do nejhlubší deprese
Padá na mne smutek jako vytržená silueta
Není to smutek ale smutná únava

Mystérie místa ti brání kouřit vyplivovat žvýkačky
odhazovat mastné papíry
ani pejskové by si tu nedovolili zvednout nožičku

Ale nikde nenajdeš jediné ulomené ouško starého kafáčku
které by tě neslyšně a těžce rozplakalo
jako kdysi – na rumišti rodného domu

Přede mnou se zlehounka houpá vysoký šlahoun trávy
Nebudu fantazírovat co všechno si pamatuje
Nic
Tady má růst tak tady roste

MILENA FUCIMANOVÁ, povoláním středoškolská učitelka, nyní v důchodu, je autorka nadmíru plodná. Její dílo sahá od poezie (Ábelovy děti – 1989, Houslistka – 2012) přes prózu (Akord dim – 1998, Hrnčířovy ženy – 2011, román Klenba chleba – 2013) až po překlady z němčiny (Reiner Kunze) a polštiny (Jan Twardowski), i do němčiny! Z jejího počítače vyšla řada učebnic, např. Jak psát počáteční písmena v češtině (Vakát Brno, 2008). MF úzce spolupracuje s brněnským divadlem poezie Agadir.

Syrie, 2010

Jordánsko, 2010

O VŮNI ČESNEKU A VŮNI RYB

Jak odchází léto (či léta) do podzimu a teplé nadýchané vůně střídá syrová zemitost tlejícího listí, nastávají dvě sezónní události, které vždy zcela opanují mého ducha i tělo: je to sezóna lovu dravých ryb a sezóna virových respiračních chorob. A zatímco lékem na rybářovu chandru je zdolaná štika, alias zubatá či zubaté torpédo, lékem na virové infekce je odnepaměti česnek, který všechny ty nezvané nebuněčné mikroorganismy z vašich zduřelých sliznic spolehlivě vypálí.

A tak je dnes místo v této rubrice vyhrazeno též zelenině z čeledi amarylkovitých, která chrání před vampýry i nachlazením a zároveň může sloužit i jako lakmusový papírek pro nezadané rybáře, neboť jak praví jeden můj známý, lovec a celibátník z donucení: pokud jí nevoní česnek, nebude jí vonět ani rybina...

Česnek a ryby mají k sobě opravdu blízko. Už jen ty zmíněné vůně – vůně česneku a rybiny! Není snadné přijít jim „na chuť“. Nejsou to jemné vůně ušlechtilých silic z parfémů od Coco Chanel. Jsou naopak chlapsky rozcuchané a ježaté. Ani moje první zkušenost nebyla příjemná. Vzpomínám svůj nejranější zážitek s kucháním kapra: když dědeček otevřel jeho břišní dutinu a z útroh se vyvalil těžký rybí odér, svět se se mnou zatočil a zatmělo se mi před očima – jako by mi někdo do chřípí vлил jakýsi hořký žaludeční likér... Probudil jsem se pak až doma v posteli, s mokrým hadrem na zeleném čele.

Naši potom, snad aby své malé ratolesti vynahradili tento zlý zážitek, přichystali opulentní večeři: poctivé domácí bramboráky s poctivou dávkou poctivého koření. Pamatuju si, že jsem usouzeně žvýkal tuhle čpící bramborovou placku a česnek mi lezl i z uší. Noc jsem pak probděl – dámy prominou – s hlavou ustrnulou v záchodové míse.

Leč vše hodnotné musí být vždy vykoupeno přiměřenou trýzní. A tak než se nadějeme, střídá nevolnost potěšení a potěšení vášeň, která si nezádá s drogovou závislostí. Vezměte si jen takové česnekové jednohubky. Jste ve vybrané společnosti, koná se dejme tomu vernisáž výstavy akademického malíře M. spojená s bohatým rautem a k vám se zrovna přitočí věhlasná literární kritička N-ová, která, světe div se, vychvaluje vaši básnickou sbírku. Ale zatímco jindy by se vaše volátka nafouklo až k prasknutí, teď všechnu pozornost upínáte k česnekovému království na rautovém stole a v čele holubí letky vyzobáváte z tácu pronikavě vonící delikatesy. „Jste velký básník“, vykřikne recenzentka, snažíc se na sebe za každou cenu strhnout vaši pozornost. A vy, vedeni zbytnělým egem i dokonale vyšisovaným tácem s jednohubkami, konečně zaostříte na dámu, odvětíte „Vážně?“ a s blazeovaným zívnutím, jak se na velkého umělce sluší, zasáhnete česnekovým fénem arbitryni literární elegance rovnou mezi světla. Z výrazu omdlévající estétky je vám hned jasné, že chvíle, po kterou jste se hřáli na literárním výsluní, byla až příliš krátká.

Rychlým stříhem, či mávnutím holubí peruti, se dostáváme k vodě – v pařezišti jste natrefili na hejno okounů nebo vám do zákrmu najeli krásní cejni a kapři. To není podstatné. Hlavní je, že chytáte rybu za rybou, uhlíkový blank prutu se utěšeně ohýbá a ruce pronikavě voní rybinou. Tam kdesi na druhém břehu vás už volají děti, manželky, přítelkyně nebo jen věrní psi, kteří potřebují vyvenčit. Ale jak je to volání najednou vzdálené. Opiát na rukou spolehlivě účinkuje a vy zůstáváte u prostřeného stolu, dokud z něj nezmizí poslední rybí šupina...

Aby se však česnek spojil s rybinou ve svatou, či jen sekulárně metafyzickou, trojici, je jim v našem případě zapotřebí poezie. Literárním emisarem bude tentokrát Luboš Vlach, legendární postava brněnského undergroundu a frontman alternativně-experimentálního hudebního uskupení Česnekový hlavy, jehož poslech způsobuje kromě uměleckého opojení i extáze ryze čichové. V tvorbě Luboše Vlacha není česnek jen profánní literární rekvizitou, ale tématem mytologicko-ontologickým, v němž skrze jednotné česnekové pole můžeme dosáhnout Teorie všeho.

Druhá část této rubriky bude patřit zabijákovi rovnou z jikry, jak štika trefně nazval básník Ted Hughes. V seriálu o panu Tau ulovil Jan Werich štika na vařeném vejce. V bohaté databázi Luboše

Vlacha byste se dočetli i o lovu ryb na česnek. Česnekové posilovače přidávané do rybího krmení jsou údajně velmi účinné i proto, že hlavní složka potravy mnoha druhů ryb – patentky neboli larvy pakomárů, mají maso svou chutí připomínající česnek. A že štika připravená na česneku je vrcholným gurmánským zážitkem i pro hominidy druhu homo sapiens, snad není pro dovršení naší rybářsko-česnekové syntézy ani třeba dodávat.

Luboš Vlach

HLAVA NA TALÍŘI – VIZE NA MÍSE

česneková mise
česnek na míše
česnek je doma všude
doma nejlépe

JE-LI MILÝ...

je-li ti život milý
samou rozkoší
hlava se ti rozskočí
buď na ni milý v té chvíli
nešišlej a nešil
česnek vlévá život do žil
a oleje do ohně

česnek žádá disciplinu
nesundávej nohu z plynu
tak či onak začni konat
je to transfer
do vyšších sfér
to ti každý poví
čestný pohádkový

neotroč již pitomostem
jsi tu jenom hostem
kdokoli kdykoli jakkoli
může zradit
nesmí ti to vadit
i kdyby tě to mělo zabít
neváhej to upozadit

neváhej ani chvíli
je-li ti život milý
raduj se od startu až k cíli
nepropadej apatii ani pílí
když čas se chýlí
je-li ti život milý
tak či onak začni konat

pátá kolona esence
česnekový utopence
to ti každý poví
čestný pohádkový
česnek sůl a chilli
dudlaj dudlaj
dá

chceš-li sálat
dej si česnekový salát
chceš-li stoupat do oblak
vyžahni z toho i lák
je to transfer
do jinejch sfér
řeknou všichni – VYČICHNI!!!

SACRA MEDICAL

žiji-li v tanci
co je mi pak do substancí?!

životem smrt tluč
tu drť si skrz krk strč
to je celý
údělem česneku je dělit

LUSTRACE ČESNEKOVÉ

už je to tady
už je to tady
jménem vůně
bije zvon

visí ve vzduchu
ten ozón
eňo ňuňo mocenský klon
zase nám lhali

česnek voní
není jako oni
kteří klíči zvoní
letos jako vloni

dav žádá si hlavu zlosyna
tahle osina
pryč musí
bory šumí

nového osiva žádá zemina
nová doba počíná
proboha ať už zákon koná
kéž obětní beran konečně skoná

už je to tady
bez chyby a vady
vůně ujímá se vlády
k tobě lide zase se navrátí

bim-bam zvon vyzvání
to je vážně k posrání
eat stink drink
vole vole cink

zase zvonec zvoní
letos jako vloni
klíči se zvoní
česnek voní

mluví v jeho jménu
drtička k drcenému
až do nebe to volá
dělají z tebe vola

zázračně mizí starých struktur struky
ráj je (óóópět!) na dosah ruky
jsme svobodni
na krysí dostihy se vybodni

klíčení-vzkříšení
obroda revoluční
mnohé zdolá
přišla něžně zdola

ryba smrdí od hlavy
ale česnek od hlavy voní
bez tlení
života není

bim bam
bim bam
zvon bil
beránkem s vlkem se zasnoubil

vodí lidi za nos
moc
vůně ta
padni komu padni

u válu další mafie klan
človík opět odrbán
moc
moc chutná

moc chutná moc
moc
moc
je zde

senza de/kolt
z podpučí vypučí
okolík okolí
pastva pro oči

vyklíčí a česnek zavoní
ZA-zvoní poledne
není to pohledné?!
(až moc)

klíči zvoní všici
nejhlasitěji bolševici
ti majitelé klíčů
dělají z tebe píču

tak bacha
neříkej mi brácha!
smrt je zmrda
a vůně její snacha

opět a opět
nutno přinést obět
česnek ghost?
VÝHOST!

pach na smetiště dějin plách'
měj včas oči na stop/kách
nebuď moula
měj na hlavě strboula

sněž svůj kříž a následuj se
pach –ach– ten tam
samo/ta mít žačky
a na kontě tři kačky

cestou křivolakou
abys došel toho čeho nevíš
musíš jít tamtudy
kde nevíš

abys došel toho co nejsi
musíš jít tamtudy kde jsi
a kde jsi
NEVÍŠ

GARLIC OUPEN WORLD ANEB S ČEDOKEM ZA ČESNEKEM

sotva zmerčím česnek čínský
zatvářím se bolestínsky
jako muž činu
raději hladem zhynu
kašlu na česnek z Číny
kvalitní český donesu si z Vysočiny

nejkrásnější česnek roste
kolem moravského krasu
tam se jeho krásou pasu
kouzelný je česnek brněnský
roztomilá finta na ženský
hezký hezký hezký
jundrovský česnek je-li posnídán
vystřízlíví i Dán

nežli pojídat česnek z Černobylu
raději „beru pilu“
tyto šarže ze Sovětského sajuza
přívětivé jsou jak yakuza
super white zdravý z black hlíny
do hlavy valí ti klíny

česnek dopravený z Argentiny
nese stíny mafiánský štiny
španělský česnek má pod palcem Eta
ani ten není konec světa
ale voní militantně
pěstí vypěstím si jiný

česnek až z Tramtárie
v útrokách sebou šije
objevil se nenadále
na českém trhu
raději utru hubu
a tak dále

česnek královstvím je divočiny
pros za nás nyní
až na věky amen
ať nehasne této lásky plamen

co je moc – to je moc
ukousni si sanici
umři si nos
dobrou noc

LUBOŠ VLACH (nar. 1958 v Jihlavě), kdysi vydával magazín ŠOT, nyní redaktor časopisu DNO; dietní disident, profesionální důchodce; napsal několik (sbírek) básní, žije v Brně.

ŠTIČÍ MOR

I.

*Nejvýše ovšem
čněl tam hrad.*

*A které z ptáků
měl jsi rád?
Krkavce, havrany, vrány, rorejse,
poštošky, výry a netopýry.*

*Ptáka nejkrásnějšího jsem však nikdy neviděl,
zato jeho trus, ach!*

(VLADIMÍR HOLAN)

Uměle zbudované přehradní nádrže stávají se v krátkém čase po napuštění místem překotně se rozvíjejícího života. Zatopené louky a jiná původně suchozemská prostředí nabízejí bohaté potravní i výtěrové podmínky mnoha druhům ryb. U štik, které k životu potřebují dostatek potravy v podobě drobných ryb a k rozmnožování rostlinné podloží, nastává v prvních letech po napuštění přehrady doslova populační exploze a skvrnitý predátor si novou „louži“ na čas zcela podmaní. Tak tomu bylo i na Lipenské přehradě, vybudované na řece Vltavě v padesátých letech minulého století a proslavené množstvím trofejních štik i historkami o obrovských zubatých monstrech, která ukrývají temné šumavské vody.

(Z RYBÁŘSKÉ ICHTYOLOGIE)

A jezero byl tvůj dětský hrad!
Neomezený vládce pevnosti
šlapal jsi po cimbuří okouních ploutví –
rozprášit v okamžiku to pruhované vojsko
co šikuje se za svítání
a vyráží ranní mlhou
na spanilou jízdu z pařezových měst

Tvá lesklá zbroj
*(Chytej jenom na starý stříbrný plechy
radil strýc
ta trocha rezu vůbec neuškodí –
zaschlá skvrna krve
lupiče jenom vydráždí)*
se třpytí v mlhožravém slunci
jako by hledal trochu vášně kov
než zakutá se pod hladinu
k houfům tak směšně důvěřivých:

*Pátej se sdrátovanou sanicí?
Malej Napoleónku
ty pěšáky už ani nepočítáš!*

Z vzývání zívání
Rutina –
chladná jako všechna dětská přání
jež potkalo to neštěstí
že byla naplněna:
*Dneska ráno sedm strejdo
no žádné sláva!*
Ukaž!
odpovídá strýc a zvedá sítku
s příčně pruhovaným masem
Jenom okouni...
Ale buď rád!
Jednou budeš prosit o almužnu
jinačí Pány z Lipna a Nemanic
Sladkost bezstarostného spánku (a jiná čokoláda nebude)
si urveš za tuhle trochu drobnějších –
šupinek hořčiny!
Ale tenkrát...

Pršelo sedm let
a život zazelenal přes budovatelský zpěv malomocných
Horké mléko tryskalo z plotic
co hutí právě narozených hvězd
a kaviárem cpaly se i neduživé slunky –
i tak by zbylo dost pro nový vesmír

A ona stála za každým stromem
stín jehly – rafie zmrtvělého času
co vystřelí neviditelně jako šíp eleatů
Jedna si vyskočila pro třpytku
zrovna když jsem čural na přídí
a nechal prut opřený o veslo –
vzala ji dobrý metr nad hladinou
A jiná zubatá co dostala chuť na radouna...
Ta čtvrtmetrová bělice byla ze štiky tak vyděšená
že uviděla rudý maják v bouři
a skočila si ke mně do loďky
Inu byli jsme všichni stejní –
v hrůze před noží hlavu do oprátky!

To bylo přes den!
A v noci?!

Ty jsi ho ještě nikdy nechytil
a zdává se ti o temném rytíři
v brnění z keratinu
co má z té věčné noci stříbrošedý oční zákal

A zpytuješ jezero jak mapu pokladů
když hledáš uprchlého templáře
a jeho tajuplný hrad
*(tady co v dvaapadesátým zatopili ten kostelík
candáti přece hlavně potřebujou dobrej úkryt
určitě tady strejdo!)*
A přes den dřeš se s čeřenem
a dáváš nástražní ježdíky
do mikroténových sáčků
aby v noci měli ten „správněj šmak“ –
protože ti tví šlechtici jsou vyučení popeláři

Ale nám stačil jenom cárek cejní kůže
zamražené od minula!

Brali na všechno –
uhnívající rousnice i vepřová játra
A nehledali jsme tvou Atlantidu
Chytávalo se ze břehu
dohodils kams dohodil
a většinou se nečekalo ani do půlnoci –
stačilo jenom antukové slunce
kurt nebe mizející v rašelině noci
a drsné rytířské ostruhy vržou po pobřežním písku
jako by i z přaseté země chtěly vykřesat
strouhané stříbro hvězd
těch opravdových
těch od počátku...

A pak ses do nich podíval
a zasekl jsi srdcem –
lesklé oči s krystaly guaninu
nesoucí světlo prvních mlhovin
z časů kdy svět byl nic než voda

Tak to bylo –
přes den štiky kočkovité
a v noci mrchožrouti s psími zuby
a očima strážců nebe
Tvá pruhovaná tygřátka
co ani cenit zuby neumí?
Nikdo by pro ně tenkrát nedobýval hradby...

říká strýc
a podává mi škrabku na okouny
z dřevěné latě a pivních víček

II.

*Ach spi... Vždyť hvězdy nestudí
A v spánku dětství má svůj hrad
Spi... Než tě rytíř probudí...
Pak nebudeš už nikdy spát...*

(ZBYNĚK HAVLÍČEK)

Po několika tučných letech dochází na nádržích k zásadnímu obratu a drastickému snížení stavu štičí populace. Tomuto období, ve kterém množství ryb strmě klesá, se někdy slangově říká čas štičího moru. Není tím přitom myšlena jedna konkrétní choroba, protože vymírání obsádky má více příčin, mezi které patří zhoršující se výtěrové podmínky, vzájemný kanibalismus, konkurence jiných druhů a jistě v neposlední řadě i rybářský tlak na ceněného dravce – černou smrt v podvodní říši tak neroznáší křesy, ale lidé.

(Z RYBÁŘSKÉ ICHTYOLOGIE)

A v spánku byl tvůj dětský hrad!

Ve snu jsi válel sudy po candátím nebi
zatímco dole na zemi černá smrt
obcházela pařezová města
A neviděl jsi ryboznavým zrakem –
na žluté skvrně šupinu kteroidní –
jak mrtvé za úsvitu vynášejí z města
bez hnisu v podpaždí
však s potrhanými jícny
A nezvonily zvony
a hroby byly mělké
že z bahenní sedliny vytahovali mrtvé toulaví psi –
které jsi tak marně krotil obojky z monofilu –
žrali jejich zauzlená střeva
a dírou mezi zuby vyplivovali
rezavé trojháky a wolframová lanka
která jsi tam bezstarostně nechal
když hra o život měla tak nízký jackpot

A už to asi nikdy nedovyprávíš
všechno jsi obral na slonovou kost bez paměti
a z masa slov zůstane jen ona
z níž tekly jikry
kterou jsou přece výborné i pečené –
jen tak místo nádivky

Svatební závoj z ostríc se jí omotal kolem šíje
a jako by cítila ve svém břiše život
který jen ze své podstaty předbíhá zbabělost i zradu
zůstala stát nehybně

i když se všichni nápadníci dávno rozutekli
před dupotem sloních mláďat
Stáli jsme chvíli nad ní
a když jsem pak poslal bráchu pro žabikuch
opravdu mi něco zapálilo v očích
jako bych poprvé pochopil
že i toto jezero žízeň mého dravčího pohledu
uhasí jedině vápnem

A tak jsem si nasadil kuklu
s černými brýlemi proti *morovému* vzduchu
a plátěným zabanem napěchovaným
bylinkami a kořením –
česnek, rozmarýn, majoránka
a hlavně černý pepř:
Teda kluci
tak dobře ochucenou štiku jsme ještě neměli
říká mamka od plotny
zatímco já zase po kolena ve vodě
snad v touze usmířit rozhněvaného Boha sebemrškačstvím
mrskám svou třpytku tam
kde na dveřích tuším vápenné znamení smrti:

Tu příští určitě pustím
říkal ten spratek v naučené víře
že štíčí domy nezůstávají dlouho prázdné

A přece ses tam znovu vracel
snad abys zachytil v síti čeřenu tu poslední malou rafii
která právě pozřela starší družku
(jak to ty mršky kanibalky rády dělají)
a jako zpupný učedník nerudného Chronose
toho vrátného z Invalidovny ztraceného času
pustil ji zpět proti proudu
do hodin které neodbíjejí půlnoc
kde žebravý svět touží ještě klopýtavě žít
i když jen po jedné a k tomu kdysi té kratší

A když ses vrátil do těch vybydlených měst
kde pro mrtvé nezvoní už ani umíráček
přivítala tě strýcova slova:
Od místních kluků teď kupuju žížaly na úhoře
ti hajzlíci je vyštípávají ze země saponátem
a viděl jsi – snad zase znovu ve snu –
šedivou hlavu svatého Petra
jak v troskách vypleněné katedrály šeptá:
Je to tak krásné!

A tak ses tam vrátil znovu
i když už to nikdy nedovyprávíš
i když jsi všechno obral na slonovou kost bez paměti
a z masa slov zůstane jen ona –
stín jehly – rafie zmrtvělého času
co vystřelí neviditelně jako šíp eleatů
za radounem který se ještě bezradně třese ve tvém těle:

*A jezero byl Tvůj dětský hrad
však koho jsi vlastně uměl milovat?*

*Jen candáty, štiky, úhoře
a líny v travinách*

*Tu nejkrásnější rybu jsem uviděl a zabil
však co s tím trusem
ach*

Syrie, 2010

Syrie, 2010

STRUP

Ano, strup. Pamatuju si přesně na ten moment, kdy se celý můj svět zhroutil. Byl to strup jako každý jiný – ne snad s příchutí vítězství nebo snad s hřejivou vzpomínkou na bolest, kterou prožíváme jenom jako děti; ne, tenhle byl především neodbytný. Ze všech kousků těla mě právě on lákal, abych jej pozoroval. Jemně se dotýkal, nehtem přejížděl tam a zpátky. Občas zajel pod jeho okraj. Držel pevně. Držel jako podhoubí masité houby, které se rozprostírá všude pod tebou, neviditelně – a ty se přece zarputile snažíš houbu vytrhnout ze země. Jako kdybys mohl – vytrhneš celou zemi ze sebe a ta se pak obrátí vzhůru nohama, nad tebe, a ty pod ní.

Maminka mě v té době pozorovala skoro stejně důkladně, jako jsem já pozoroval svůj strup. Pověděla mi: „Když ten strup nenecháš a náhodou si ho utrhneš, tak se ti to zanítí. A pak ti upadne noha a pak umřeš.“ Pamatuju se, že jsem ten večer vyloudil na mamince ruličku obvazu a strup si zafačoval, abych se na něj nemusel dívat. V mých snech ale nebyl strup uvězněn obvazy, vznášel se kolem mě a šeptal: „Já tu budu, když tady ty už nebudeš.“

Vytrval jsem a strup zůstal pod vrstvou obvazů. Další noc jsem se bránil spánku, aby mě strup nepouzel, a tak jsem přečkal v bdělosti až do chvíle, kdy se tatínek vrátil domů. Slyšel jsem, jak těžce dosedl na kuchyňskou židli, slyšel jsem pištění konvice i zvuk vroucí vody, jak syčí v hrnku s kávou. Mezitím jsem se rozespale přišoural ke dveřím a nahlédl mezerou dovnitř. A vtom jsem na vlastní oči spatřil, jak maminka tatínka zezadu objímá a přitom mu na pravé tváři nahmatá strup, zajede pod jeho okraj nehty a jedním pohybem jej strhne. A oba se tomu zasmějí, jako by právě zabili neodbytného komára, který žije v kuchyni po celou věčnost, nechává na stěně krvavé značky a neustále se rodí, znovu a znovu.

AMÁLIE A OBCHOD SE SUVENÝRY

(úryvek)

Zato její slepé střevo mělo význam ryze náboženský. Jako malá holčička chodila do církevní školy; učitel věrouky byl dýchavičný a nesnášel úděl svého těla, které drhlo, praštělo a píchalo v různých částech a různými směry. Mnohdy vyprávěl, že v ráji nebylo slepých střev.

V důsledku této nauky byla Amálie přijata na kliniku s ostrou bolestí v pravé břišní krajině. Ruce měla přitom sepjaté v motlitbě a v skrytu duše se smála moderní vědě, která dokáže nasadit člověku do těla plastové srdce, ale nedovede odhalit, kdy jí člověk lže.

Lékař stojí u postele, když se Amálie probudí. Nehtem zálibně klepe na stěnu baňky, ve které plave zplihlý orgán. Tohle je nejhezčí slepé střevo, které jsem kdy viděl, řekne a plácne se do kolen.

Amálie pokyne k baňce na stěně a poví mi, kolik od té doby uplynulo let. A i přesto ji občas v noci vzbudí ostrá bolest v pravé břišní krajině a ona položí obě dlaně na to místo – jako by to byl kus nohy, kterou někomu uřežou, a on přesto zřetelně cítí lehké svědění pod nehtem prostředního prstu. A Amálie dýchá rychle a zhluboka, než se všechno znovu uklidní.

Já si ale myslím, že to bylo všechno úplně jinak; že lékaři prohlédli Amáliinu lest, že to bílé a mrtvé, co má za sebou na stěně, je kus králíčích vnitřností a že v noci cítí své skutečné slepé střevo, které drhne, praští a píchá, v pomstě za to, že jej chtěla jako malá vyvrhnout.

DÉMON MALÝCH VĚCÍ

(úryvek)

Co se ale obav týče, další předmět z mého popisu poněkud vybočuje. Jedná se o fotografii kočky, která byla na okenní římsce v obývacím pokoji s krbem. Víím z vyprávění, že prarodiče měli na sklonku života dvě kočky – jednu černou a jednu bílou, a obě umřely ve stejný den. Fotografie znázorňovala bílou kočku, ještě v plné životní síle, jak sedí a vyrovnaně zírá do objektivu. Když ale v mém domě přespíte a ráno pijete v obývacím pokoji kávu, uvidíte na fotografii kočku černou: v přesně stejném postoji a se stejně vyrovnaným pohledem – tentokrát žlutých očí. A po poledni bude kočka pravděpodobně zase bílá, aby se někdy kolem večere změnila v černou a tak pořád dokola. Frekvence změn je nepravidelná, nelze ji předvídat a nikdy jsem žádnou z nich nezažil na vlastní oči.

Abych té záhadě přišel na kloub, rozhodl jsem se – považte moji hloupost – tu fotografii vyfotografovat. Ale na snímku, který jsem získal, se barva kočky měnila stejně nepravidelně jako ta na římsce. Ano, toto byla možná první věc, kterou jsem zničil, spálil – protože jsem se nedovedl smířit s myšlenkou, že se podílím na tom, aby se podivuhodnosti v mém bytě rozmnožovaly.

PĚT CENTIMETRŮ MARY

(věnováno památce Dufiniho)

Každý den voní pět centimetrů Mary jinak. Mnohokrát jsem okusil šťávy její prázdnoty, a stejně mě její schopnost změny vždycky překvapí. A pokaždé je až moc povolná a až moc lehce zapomíná na politováním hodné činy mé minulosti – jako by změna, vepsaná do její fyzické podstaty, nějakým způsobem vytvářela naději v to, že se ostatní mohou také změnit. A stejně ji pokaždé zneuctím. Dnes voní pět centimetrů Mary po skořici.

Skořice byla vůní mého dětství, možná tak vonělo dětství nás všech. Jablečný koláč se skořicí, skořice a med. Ale nejenom to – skořice znamenala taky toužení. Vezměte si tyčinku skořice, vylezte na skálu nad údolím a dívejte se, dívejte se dlouhé hodiny a mněte tyčinku mezi prsty. Dívejte se a přivoňte ke vzdálenostem, které ještě nedovedete překročit, počkejte na noc, změřte světelné roky mezi hvězdami a pociťte svou mikroskopickou existenci, jejíž krása spočívá v tom, že dovedete říct „óóó“ a „ááá“. Vlezte do postele se svojí malou sestřičkou, vyslechte ji donaha a řekněte jí, že je čas na všechno, je čas zapomínat, a že ten čas ještě nenadešel.

Nevím, proč je Mary jiná. Pochybuju, že to ví sama; dokonce pochybuju i o její ženskosti, i když její jméno to jasně naznačuje. Včera jsem ji vzal do rukou, u okna. Byla studená – vlhká a studená. Vnořil jsem dva prsty dovnitř – a jejich pět centimetrů vonělo po zkažených rybách.

Nesnáším vůni ryb, takže i vůni zkažených ryb. Moje drahá přítelkyně je vegetariánka a jí jenom ryby. Říká, že ryby nemají žádné city. Udělal jsem spoustu pokusů, kdy jsem podržel rybu suchým ručníkem a vypíchl jí jedno oko. Ryba se na mě dívala jedním okem. Pak jsem jí vypíchl druhé oko a ryba se na mě přestala dívat. Rybí mysl je mrtvá a zkažená ryba je dvakrát mrtvá.

Už pár let se úporně snažím stát se rybou. Svým způsobem. Už jsem zapomněl, jak se říká „óóó“ a „ááá“, a kdyby se mě dnes někdo zeptal, co ta slova znamenají, řekl bych mu, že jedno znamená „horlé“ a to druhé „studené“. Jediná věc, která mě dnes opravdu překvapí, a tím pádem naruší moji rybí existenci, je pět centimetrů Mary.

Přešlo několik nocí bez ní. A vypadá to, jako by svět znovu začal dostávat tvar, jako by se z obskurního stával pochopitelným, s rychlostí pohybu litosférických desek. Barvy! Stromy v lese zezelenaly – různé odstíny zelené, to ano, ale byla to zelená. Asfaltové cesty se poslušně staly šedými a myši zrovna tak. Svět už nevypadal jako expresionistická malba, která se neustále mění. Bez Mary se svět přestal třást a kvetl zážitky, které je možné sdílet. „Koukněte na tu krásně modrou oblohu!“ říkal jsem a lidé pokyvovali hlavami.

Jasně. Mary si dá načas a pak mě zavolá zpátky. Nepotřebuje mě volat. Jeden pohled na její životem

kypící tvary a jsem zase jako očarován. Nikdy se nepotřebuje ptát. Vem mě domů s sebou, zní mi v hlavě. Předstírám, že odolávám, a přejíždím její obrysy konečky prstů. Potom ji vezmu domů. Hned jak jsme tam, celý se Mary pokryju. Vetřu si pět centimetrů její vlhkosti do kůže, do každého záhybu svého těla. Dnes voní pět centimetrů Mary po krvi.

Vyběhnu ven, nahý a šílený a Mary беру s sebou. Popadnu prvního cizince, který se snaží nenápadně proplížit kolem. Cizinec vypískne, ale není mu to nic platné. Chytnu ho za široké klopky jeho zimníku a opřu ho o zeď. Pak namočím prst v pěti centimetrech Mary a přejedu jím cizinci po rtech a pod nosem.

„Jak to voní?“ zeptám se ho.

„Cože?!“ odpoví. Je zmatený a vyděšený.

„Jak-to-voní?“ opakuju. Cizincovy oči připomínají rybí oči, ale nakonec přijde k sobě, olízne si rty a trhaně se nadechne.

„Bloody Mary,“ řekne chvějícím se hlasem. A já ho políbím na ústa, vášnivě, jako dlouho ztraceného přítele.

NOC MALÝCH PŘÍBĚHŮ

(úryvek)

Bude noc, kdy si budeme vyprávět malé příběhy. Zastěhuji nás do drobné chatrče na poušti, kde mizí zem. Vyjdeš ven a tam, kde by měl být obzor setkávající se s hvězdným nebem, najednou není nic. Nic nemá barvu ani tvar, i když mu můžeme přisoudit obojí. Tvar určují hranice s něčím a barva je černá, tedy absence barvy. Studuješ fyziku a víš, že je mnohem, mnohem jednodušší, aby nebylo nic, než aby někde vzniklo něco. Takže tě ani nepřekvapí, že nic přichází ze všech směrů a pohlcuje něco s grácií stejně neochvějnou, jako když pozoruješ zatmění měsíce.

(...) Sedí nás tu šest, a abychom se lépe připravili na příchod ničeho, dali jsme si všichni stejná jména. A tak se všichni jmenujeme Yori, i když jeden z nás ještě pořád zavile tvrdí, že se jmenuje Matthias. Ale právě teď přišel čas na večerní kávu, a další dva příběhy jsou maličké.

III.

První je příběh létající kočky. Odehrává se na sídlišti na předměstí, kde jednoho dne vyletí z balkonu kočka, hlavou se odrazí od sušáku na prádlo, který je o patro níž, břichem pohladí kaktus a proletí rámem jízdního kola, až nakonec dopadne přesně doprostřed hromady hořící trávy. Kočka to přežije, i když s ní její paní procestuje několik veterinárních klinik, kde nikdo neumí francouzsky, ale všichni bystře pochopí, že je nutné dát kusy kočky zpět tam, kam patří.

Zpět ve svém bytě, kde probíhá kočičí rekonvalescence, si paní poprvé za mnoho let intenzivně uvědomí, že nemluví řečí kmene, který byl rovnoměrně roztroušen do malých betonových buněk, a pojme podezření, že každý z obyvatel se musel na letu její kočky nějakým způsobem podílet. Na balkoně jsou sesbírány indicie a na největší stěně obývacího pokoje začne růst plán, mapa velké konspirace vedoucí ke zničení kočky. Jejím středobodem je dvojhvězda, skládající se z paní M., která vylévá na balkon kbelík vody, a pana T., který dlouhým koštětem sráží kočku z balkonu dolů; od nich pak vedou paprsky vztahů a souvislostí k ostatním obyvatelům, kde podrobné popisky určují podíl viny. Nikdy ovšem není nic prokázáno, a nesvedli by to ani sami obyvatelé domu, i když jakési kolektivní nevědomí přimělo každého z nich, aby se přesně v okamžiku letu kočky vyklonil z okna a spokojeně se usmál – aspoň tak to tvrdí paní, která má doma na stěně mapu velké kočičí konspirace a nemluví řečí kmene v betonových buňkách.

Máme všichni stejná jména, ale je to jenom takový symbol. Jinak jsme přátelé s rozličnými životy a známe se dlouho. Mluví se o větru, který lidi zavane do různých koutů světa, ale chce to pořádný hurikán, aby je přivál zase zpátky k sobě. A tak tu sedíme, vzdorujíce ničemu, a z hlediska budoucnosti by bylo stejně smysluplné, kdybychom hráli karty.

(...) Nic se nám vkradlo do místnosti a nevypadá. Nevypadá ani jako zubatá, se kterou tančíte valčík, nemá podobu, se kterou můžete mluvit. Ale nás šest se rozhodlo překážet mu malými příběhy.

MATOUŠ HOŘÍNEK (narozen 1978 v Olomouci), učitel anglického jazyka, překladatel, truhlář a příležitostný anarchista. Působí v Divadle hudby a poezie Agadir, které mu také v roce 2012 vydalo CD Noc malých příběhů. V současnosti připravuje vydání knihy povídek. Milena Fucimanová přirovnává některé jeho texty k básním v próze. Autor ovšem o sobě říká, že je při psaní veden dvěma hledisky: ekologickým, tedy pokrýt co nejvíce plochy papíru textem, a pragmatickým, tedy zbytečně nežvanit.

SOUMRAK NA ŠPILOVSKÉ

23. 8. 2013

Za svažitou pastvinou
stoupá pomalým borovým krokem
nachýlený zástup
stromů
jak pohřební průvod.

Chci se přidat,
ale jsem tu se synem.

Alespoň odprosit.

Marie von Ebner-Eschenbachová

*Rozjímání nad jedním dopisem a několika básněmi MARIE VON EBNER-ESCHENBACHOVÉ.
Verše Marie von Ebner-Eschenbachové přeložil František Horka a Tereza Janků.*

Spisovatel Jindřich Spáčil píše mimo jiné svému kolegovi Františku Kožíkovi v dopise z července 1967: „Chtěl jsem Ti jen říci, jak to bylo s těmi hodinářskými věcmi u paní Ebner-Eschenbachové. Ona byla totiž velkou sběratelkou starých hodin. Její sbírka šla do set kusů. Když zemřela, byla sbírka vydražena, jak si to spisovatelka přála, a z jejího výtěžku měl být postaven ve Zdislavicích chudobinec a školka. Otcové vídeňští však proměnili a zničili obnos, který byl přes 100 000 zlatých, ve válečných půjčkách, a tak myšlenku Ebner-Eschenbachové zcela utopili. Ale čas ji naplnil, když věnoval zámek, v němž se spisovatelka narodila, charitativním účelům. Zcela v intencích spisovatelčina života.“

VTEŘINA

Čas vládne žití mému.
Sčítám jen léta ale,
ne dny a ani hodiny –
vždyť pouhá jedna vteřina
mi věčnost ukázala.

Po nikom ve mně nic nezbylo.
Odešla léta – bůhví kam,
nechala v duši prázdnotu.
Jen jednu, jednu vteřinu, tu
v mysli navždy mám.

Český rod Dubských z Třebomyslic přesídlil roku 1570 na Moravu. Roku 1608 byl povýšen do panského stavu. Hrabě František Dubský vyženil zámek ve Zdislavicích. A na tomto zámku se 13. září 1830 narodila komtesa Marie Dubská. V českých školách se o ní v hodinách literatury nic nedovíte. Proč taky? Je to přece rakouská spisovatelka, a tudíž celý svůj život asi žila a svá díla psala v jiném státě než Božena Němcová, Karel Hynek Mácha, Karel Jaromír Erben. Narodila se tedy v Rakouském císařství, od roku 1867 až do své smrti pak žila v Rakousku-Uhersku, pardon, v Království a zemích v Říšské radě zastoupených a Zemích svaté Štěpánské koruny uherské (pro puntičkáře: A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országek és a magyar Szent Korona országa).

POPĚVEK

Písnička – jak jen možné je,
že ji hned člověk miluje?
Proč v mysli tóny znějí?

Není v tom hudba složitá,
stačí pár trylků zazpívat –
máš v srdci duši její.

Mladá komtesa si ve svých osmnácti letech bere svého prvního bratrance (jeho matka Helena byla sestra jejího otce) Moritze von Ebner-Eschenbacha. Moritz ji uvedl do „velkého světa“ ve Vídni a určitě přispěl k jejímu uměleckému rozvoji. Marie miluje divadlo, poznává se s významnými rakouskými literáty, hodně čte. Její manžel ji podporuje v tom, aby sama začala umělecky tvořit. Zнала tři jazyky – češtinu, němčinu a francouzštinu. První verše zkouší psát jazykem básníků, tedy francouzsky. Nakonec, i na radu svého manžela, ale začne tvořit německy. Marie Dubská definitivně vykračuje na cestu do německých čítanek a učebnic jako österreichische Schriftstellerin Marie von Ebner-Eschenbach.

CIGARETA

Jí napsala jsem první ze sonetů
– a formu jsem v něm jistě plně zvládla –
té kouzelnici, jež mi na rtech sládlá;
můj sonet je pro vonnou cigaretu.

Zázračně do veršů jsem slova kladla,
dravá jak déšť, co bere vládu létu.
Když kroužky kouře do oblohy vpletu,
jako by tatáž slast mou duší vládla.

Jen tvoje vůně omámit mne může,
můj sne, můj květe žití odkvetlého,
podzimu mého slavík jsi i růže.

Když jemný dým se kolem vznáší, zlého
osudu nebojím se pranic – nuže,
ať k nebi kouř povznese ducha mého.

I když snila, že bude velkou dramatičkou, nakonec jí slávu přinesla její prozaická tvorba. Roku 1898 byla vyznamenána nejvyšším rakouským civilním řádem, Ehrenkreuz für Kunst und Literatur. Roku 1900 jako první žena obdržela čestný doktorát Vídeňské univerzity.

SMYSL ŽIVOTA

V pustém světě zakletý,
řeším záhadu,
zda mi pomoc přijde z tmy.
Ach, co hledám tu?

– Utrpení, chudáku,
zkusíš bídu zlou.
Jenom per se, chudáku,
bojuj o smrt svou.

Může ještě dnešního čtenáře dílo Marie von Ebner-Eschenbachové oslovit? Určitě ano. Doporučuji začít tím, že si v antikvariátě nebo v knihovně obstaráte knihu Krambambuli, vydání z roku 1958, ve které najdete tři krátké povídky – kromě Krambambuli je zde ještě Amina a Pěnkava.

Nenechte se odradit, že knihu vydalo Státní nakladatelství dětské knihy. Všechny tři povídky jsou totiž plné krutosti a bude vám běhat mráz po zádech. A pak s chutí sáhnete po dalších knihách a s překvapením zjistíte, jak velká spisovatelka na jižní Moravě žila a jak o ní a lidech tam žijících psala.

Že se nedostala do českých učebnic literatury, je ironií historie. Zemřela ve stejném roce, ve kterém zemřel císař František Josef I., tedy v roce 1916. Za dva roky zemřelo i Rakousko-Uhersko a pro nové Československo byla Marie von Ebner-Eschenbachová Rakušanka. Mezi lety 1948 až 1989 vyšly jen dvě její knihy – německy píšící šlechtična, to se moc nenosilo.

STÁDO OVCÍ

První ovce ve stádě

bečí: „Já vás vodím!“

Poslední ovce ve stádě

bečí: „Já vás řídím!“

A každá ovce ve stádě

si myslí: „Jdu si tam, kam chci,

mou cestu neurčují psi,

jsem svým pánem,

krok za krokem,

svobodná večerem i ránem.“

Manželství Marie a Moritze bylo bezdětné. Oba manželé dnes odpočívají společně v hrobce, kterou Moritz sám navrhl. V místě, které celý život milovala a kam se stále ráda vracela. V moravských Zdislavicích.

VYZNÁNÍ LÁSKY

– Vzpomínám,

jak zvětšoval se s časem stále kruh,

v němž hledala a našla jsem své nejryzejší štěstí:

jak mnohý nový maličký k nám přišel,

který si svoje místo hledal

a dostal ho a kromě něho navíc

hned taky moje srdce celé,

úplně každý – šibenici počtům!

Protože srdce přesto celé mám,

abych ho mohla dát, až opět přijde čas.

Nechci se chlubit, ale bohatství

tohle je neobvyklé v mém vysokém věku.

To jemu dík – a vám, kteří mi vděční jste,

vám velkým, malým, blízkým, vzdáleným.

Skrz moji lásku vaše láska sílí

a zázrak nádherný mi zvěstuje:

„Bezdětní mají nejvíc dětí!“

Snad jednou nebudou německé noviny psát, že Marie von Ebner-Eschenbach ist in ihrer Heimat vergessen (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 19. 07. 2013, s. 35), a na německé Wikipedii nebude napsáno, že hrobka není přístupná, opuštěný zámek chátrá a nikde není ani pamětní deska velké básnířky. (Das Mausoleum in dem heute zu Tschechien gehörenden Ort ist nicht zugänglich. Das Schloss Zdislawitz ist dem Verfall preisgegeben, es gibt keine Gedenktafel an die große Dichterin.)

EPITAF

Ve stínu vrby zde navždy spí
chudák, co nebyl dobrý ani zlý.
Nepřemýšlel, víc prožíval,
víc taky plakal, než se smál,
hodně trpěl i miloval,
v přetěžkých bojích – nic nezískal.
Teď pokojně tu leží natažený,
nechce být znovu probuzený.

Kdyby chtěl Bůh ten zázrak udělat,
prosil by: Pane, nech mne v klidu spát!

Pro zájemce o podrobnější životopisné údaje doporučuji knihu pana profesora Jiřího Munzara Marie von Ebner-Eschenbach: velká moravská spisovatelka německého jazyka. Samozřejmě můžete použít i internet se všemi informačními riziky, která přináší.

Seznam knih Marie von Ebner-Eschenbachové vydaných na území ČR podle České národní bibliografie Národní knihovny ČR:

EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Rukávník = Der Muff. [Česko: s.n., mezi 1876 a 1915]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Osudný polibek. Brno: [s.n., 19--?]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Obecní dítě. Praha: Právo lidu, 1901
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Obecní dítě. Praha: Kober, 1902
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Vina neodčinitelná. Praha: I. L. Kober, [1902]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Na zámku a ve vsi. Praha: J. Otto, 1903
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Nevěrec. Praha: J. Otto, 1908
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Tři novely. Praha: J. Otto, 1908
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Der Muff = Rukávník. Das Orakel = Věštba. Der Star = Hvězda. Holešov na Moravě: Nová brána jazyků, 1917
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Dvě komtesy. Královské Vinohrady: Alois Koniček, 1918
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Struny v srdci. Královské Vinohrady: Alois Koniček, [1918]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Trnitou cestou lásky. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1919
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Božena. Praha: Jan Svátek, 1922
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Der Kreisphysikus. Praha: Šolc a Šimáček, 1923
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Jedináček. Brno: Cvrček, [mezi 1926 a 1935]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Srdce v garáži. Brno: Cvrček, [mezi 1926 a 1935]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Na žarnovské faře. Brno: H. Konečný, [193-?]
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Auswahl. Praha: Státní nakladatelství, 1931
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Auswahl. Praha: Státní nakladatelství, 1936
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Drei Tiergeschichten. Praha: Staatliche Verlagsanstalt, 1936
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Auswahl aus ihren Werken. Praha: Schulverlagsanstalt für Böhmen und Mähren, 1944
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Krambambuli. Praha: SNDK, 1958
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Štědrý večer slečny Zuzanky a jiné povídky. Praha: Vyšehrad, 1978
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Aus Spätherbsttagen. Praha: Vitalis, 1999
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Vybrané aforismy Marie von Ebner-Eschenbach. Zdislavice: Littera, 2000
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Moje dětství. Zdislavice: Jiří Rotschedl, 2002
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Vybrané aforismy Marie von Ebner-Eschenbach. Zdislavice: Jiří Rotschedl, 2002
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Má dětská léta. Brno: Barrister & Principal, 2005
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Krambambuli. Praha: Vitalis, 2006
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Krambambuli: The Story of a Dog. Praha: Vitalis, 2006
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. Obecní dítě. Brno: Barrister & Principal, 2006
EBNER-ESCHENBACH, Marie von. U mých krajanů. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2008

HERBERK No 4

7. listopad 2013

Herberksfotr: JAROSLAV KOVANDA

Šéfredaktor: TOMÁŠ LOTOCKI

Redakce: JAKUB GROMBÍŘ, FRANTIŠEK HORKA, MILAN LIBIGER, PETR ODEHNAL, PETR PUSTORYJ

Grafická úprava: PETR PALARČÍK

Fotografický doprovod: ANTONÍN MIKŠÍK

Jazyková korektura: TEREZA JANKŮ

Adresa redakce: lotocki@seznam.cz

Na tuto adresu, stejně tak jako na adresy dalších členů redakce,
uvedených na našich webových stránkách, mohou autoři zasílat své příspěvky.

Uzávěrka Herberku No 5 je 21. ledna 2014.

Redakce Herberku děkuje všem autorům, kteří přispěli do tohoto čísla.

www.herberk.eu